

See on

Riikliku Ramat,

Maksus 25 kopeikad,

Set 15 ^{mal} Septembris,

1875. aastal.

Tallinnast.

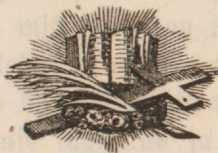
Kaksteistkümmend jutlust
Jumala kümme kässo ülle.

üts

waimolif süddame ärratamisje ramat
neise,
kel Jumala sanna armas on.

Tallinna õppetaja **Suhni** sakskaele ramato järrele Ma
kele ümberseätud endise Wändra õppetaja polest
A. Körber.

Fr. R. Kreutzwaldi
nim. ENSV Riiklik
Raamotukogu

367.134x

Tarto linnas, 1868.

H. Laakmanni fulso peäle trüffitud, ja ka temma
jures sada.

Gegen den Druck dieser 12 Predigten über die zehn Gebote ist nach vorgängiger Durchsicht derselben von Seiten des Livländischen Evangelisch-Lutherischen Consistorii nichts einzuwenden.

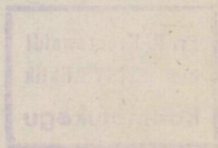
Dorpat, St. Marien 1868, October 19.

Im Namen und Auftrage des Consistorii
Nr. 978. A. G. Willigerode, Assessor.

Von der Censur gestattet.

Nr. 148.

Dorpat, den 29. October 1868.

Eskõnne.

Kui kord pühhapäwal sinna ei sa mitte Sum-
mala kotta tulla, kas omma ennese ihho nõdrusse
wõi omma liggimesse haigusse pärrast, wõi ka
monne mu maiatallitusse pärrast, mis mitte ei wõi
teggematta jada: siis wõtta siit ramatust luggeda
— palludes ja uskudes.

On sul Summal laulmisse heält lonud so suhho,
siis laula igga jutlusse hakkatusses ning lõppetus-
ses need salmid, mis fenna on üllespantud.

Sa kui firrikolissed on koio tulnud, siis woid
neile pühhapäaw õhto üllesräkida, mis sa hommiko
olled siit ramatust luggenud ja mis so mele on
jänud.

Agga siis pallu ka neid, et nemmad sinnule
neist rasofessist woiksid lahkeste jaggada, mi nem-

mad Issanda armo laua peält on jutlusse kuulmisest liggi wõtnud omma hinge walgustusseks ja omma waimo ärratamisseks. Ja keif se sündko tössises wennalikkus armastuses Selle nimmel, kes meile on antud Õnnisteggiaks ning Lunnastajaks iggaweste.

Woite ka ühtlasse, ni hästi sinna, kes sa ei saanud se kord kirriko minna, kui ka nemmad, kes Jummalala koias hommiko on ellosannad kuulnud: — woite ka ühtlasse seddasamma jutlust teist forda luggeda, sest Jummalala kaewul on wet küllalt — (l. r. 65, 10.) neile, kel janno on õigusse järrele, — (Matt. 5, 6.) selle õigusse järrele, mis mitte ei tulle meie teggudest, waid meie Issanda armust ja heldussest.

Sellesinnatse ramato sees saab meile Sinai käst ärrafelletud. „Käso läbbi tulleb patto tundminne“ — (Rom. 3, 20.) agga patto tundmisse läbbi tulleb iggatseminne pattust lahti sada Jesusse Kristusse Ewangeliumi kulutamisse läbbi. Siis juhatab meid Jehowa kange käst Issanda armo õpetust tännolikko süddamega wastowõtma.

Sepärrast, kui Jummal annab ellopäiwi, ja kui se sissetamine nende 10 kääso ülle on lugge-
jatte mele järrele, siis lodame ka need teised Tal-
linna õppetaja Suhni armsad jutlused nende ue
Testamenti kirjatuunnistuste ülle rahwa kätte lät-
fitada.

„Agga se, kes ennam kui rohkeste woib tehha
keif ülle se, mis meie pallume ehk moistame“
(Ewes. 3, 20.) andko meile armust tunda, et
„Kristust armastama on ülle kui keif mu tar-
kus,“ (Ewes. 3, 19.) sest temma ütspäinis on „se
te, ja se tödde, ja se ello,“ (Joan. 14, 6.) selle
„taewalikko Jerusalemma pole, mis meie keifide
enma on,“ (Kal. 4, 26.) nüüd ja iggaweste.
Amen.

I.

Goia meid ja õnnista
ouma kalli armoga;
sinno palle õnnistus
olgo meie walgustus.

Anna ouma rahho ka
iggapääv ja lõpmatta,
siis wiib pühha Waim meid tõest
Jesu hõlma iggawest.

Jummal hea Waim saatko meid tassase tee
peäle, et meie temma pühha käsko kuleme ja süd-
damesse wõttame, ning selle järrele teme feik pä-
wad meie ello otsani. Amen.

Jehowa essimenne kässofanna käib nenda:
Minna ollen se Issand, sinno Jum-
mal. Sul ei pea mitte teisi Jumma-
laid ollema minno kõrwas.

I.

Minna ollen se Issand, sinno Jummal: nenda rägib meie wasto Se, kes meid ja keif loomad on lonud, ja kes meile ihho ja hinge, moistust ja keif meled on annud, ning kes meie ello tännase päwani on hoidnud omma armowäe läbbi. Se on sesamma Jehowa Jummal ja taewane Issa, kes omma ainosiündinud Poega on annud meile Lunnastajaks, ja kes omma Waimo on läkkitanud meile juhhatajaks iggawesse ello pole.

Selle ilmaärraarwamatta ning ärraütlematta armo peäle pead sa mõtlema, ni pea kui sa loed omma filmadega, woi kuled omma kõrwadega sedda algmisse sanna esimeses kääsjes: „Minna ollen se Issand, sinno Jummal,“ — et siis igga hing teädko ja tundko, et „Temma sees ellame, ja ligume, ja olleme. (Ap. 17, 28.)

Wanna seädusse aial seisis se sanna Jehowast, et ta ütleb: „Minna ollen se Issand,“ — kiwilaua peäle raiatud; ue seädusse aial seisiko se sanna iggauhhe ristitud hinge süddame laua peäl pühha Waimo sõrmega kirjutud, otsego tullise kirjaga elwaegseks mälestusseks.

Sesamma sanna, et iggawenne Jummal, taewa ning Ma Roja on minno Issand, se olgo

ning jägo mo hinge feigeüllem warra, ning minno waimo feigefallim römustus.

Ni kaua, kui jesinnane ellofirri ei kustu egga kau minno süddame seest, ni kaua on ka mo hingel siin Ma peäl hea põlli ning maggus ello, kal-
lis rahho ning waimo walgus.

Agga hinge waenlanne, se „tapja algmisses“ ei falli sedda nimme mitte meie süddames, waid temma katsub ühtepuhko, kas wäekaua woi kaw-
walusse kombel jelle pühha nimme mällestust meie sees ärrakustutada ning meie läest ärrakautada, ning pühha nimme assemele ühhe rojase nimme panna, se on, et innimenne omma ennese tühhi au aiaks Jehowa auustusse ette, ja et pahha lodud asfi woiks seista pühha Roja kohtas.

Seält tulles siis se hirmus pattoteggo, et in-
nimenne tahhab omma ennese nõdra melemoistust üllesseäda feigetargema Jehowa tundmissse wasto, ning et temma ei julgu kiusaja wasto hüda: „Taggane minnust, Satan,“ — et Jummalala in-
glid woiksid temmale abbiks tulla hinge waenlasse ülle woimust sama, ning et ta woiks „Issandat, omma Jummalat, kummardada, ja tedda ükspäi-
nis tenida.“

2.

Jehowa tunnistas esimeses kääsus omma

enneſe ellawast ollemisſeſt, kui ta ütleb: „Minna ollen ſe Iſſand, ſinno Summal.“

Paaganattel on ſurnud ebbausſo kuiud, mis nemmad kumardawad omma moiſtmatta mele mõttele järrele: riſtirahwal on ellaw Summal, ſedda nemmad teniwad tännoliſko ſüddamega „waimus ja tões.“

Mis Temma olli iggawesſeſt aiast, ſe keigewäggewam, keigetargem ning keigeheldem, ſedda on temma ka tännapääw ja keif päwad meie ello otſani, meie, keſ meie temma pühha nimme ſiſſe uſſume, ja kellele temma pühhad käſſud on antud, ning kelle üle temma kallis armopäike paistab, meie ihho ja hinge ärralunnastiſeks.

Se wälja lilleke, mis kennaste on ehitud, weel parreminne kui kuningas Salomo omma aujärje peäl, — kui ſe öieſe närtſib, ſiis ſünnib ſe Keigewäggewama käſſo peäl.

Need linnokesſed taewa al, mis temmale kituſt laulwad, ning kellele temma iggapääw nende toito murretſeb, et neil poſſe mitte aita, kuhho ſiſſe nad woikſid enneſtele warra korjata, — kui need langewad Ma peäle, ſiis tulleb ſe ka Temmaſt, keſ Pea kohtas wallitſeb.

Kas ſe ſanna neiſt lilledeſt wälja peäl ning linnudeſt taewa al woib ſiis innimeſſe hingele ka

troostiks ja õppetussiks olla? — Küllalt ja wägga hästi, sest sesamma keigis paikus liggi ollew keigewäggewam Summal, kes lilledele nende illoehtet ümberpanneb, ja kes linnokestele nende päwatoito walnis murretseb: sesamma armo Issa kannab ka hoolt nende innimeste laste eest, ennam kui üks isa omma poja eest, ning parreminne kui üks emma omma tütre eest; ja sepärrast on se Jehowa sanna esimeses kassus meile keikile Keigeförgema armo mälestussiks, et ta ütleb: Minna ollen se Issand, sinno Summal, se on, Minna ellan ja sinna pead ka ellama.

Kui meie allati ja iggal aial mõtleksime ka se peäle, et iggawenne ello Andja meie liggi on, kes süddamid ja nerud läbbikatsub, et temma kuleb meie su kõnned, ja et temma näab meie eslokombed: kül siis jääksid mitto pahhad asjad ettewõtmatta, mis innimesse süddant koormawad, ja mis koggodusse auu teotawad! —

Kirikko sees on kül keikide kirrikoliste filmad kulutamisse järje pole pöördud, kust Summala sanna neile ärraselletakse, ja on altari laua pole pöördud: kust Summala armo neile jaggatakse: agga ni pea kui kirik on otsas, siis on ka Summala tenistus otsas, et kül se nüüd pärrast kirikut peaks weel öiete omma armo wäkke ülesnäitama kod-

duses maiaellus, et meie kui Issandalt ueste õn-
nistud Jummalalapsed peame ülestunnistama
tõe ning teoga, et se hea seme polle mitte kuffu-
nud ei tee äre, egga kaljopeälse Ma peäle, ei ka
ohhakatte sekka, waid et sedda sai külwatud ühhe
hea Ma peäle, mis saawõrtse wilja kannab igga-
weseks elluks.

3.

Sest se on meie Jummalal hea armolinne taht-
minne, kes esimeses kääsosanas meie wasto
hüab omma wäggewa taewalikko heälega:

Minna ollen se Issand, sinno Jummal, se
Issand ülle keikide, se üllem Wallitseja kõrges.
Siis peawad keik kuulma Selle käsko, kes on
taewa ning Ma Roja, ning Kuningas ülle keige
kuningatte, ja kelle nimmi on pühha ning kelle
wallitus ei lõppe otsa.

Kes temma käsko rõmoga täidab, ja kes igga-
pidi püab temma mele järrele tehha, sel on pär-
ris õn, kallis süddame rõõm, kindel ellolotus; ja
mis meil ial on häid asjo siin Mapeälles ellus,
se on keik taewa Issa antud ja armo Issa hoitud.

Mi pea kui üks innimesse hing on sest märko
sanud omma seestpidise waimo sees, et keik hea
and tulleb üllewelt, walgusse Issast ja temma sel-
gest armust meie wasto, siis jääb ka keik endine

uhkusse mõtte ja tühja auu püüdminne taggasi, mis sel innimesesl enne wois olla, kui ta alles mailma laps olli, ja kui ta kadduwad lomad ja loodasjad ennam fartis ja armastas ning nende peäle lotis, kui selle ellawa ning iggawesse Jehowa Summala peäle, kes ülle keikide on.

Kui monni pattustpöörmata ning uskmatta hing enne sedda aega fitis omma ennese heateggo, mis ta olli teinud, ja surustelles seäl jures selle sannaga, et ta ütles: Minna ollen sedda ettewõtnud, ja eddasi saatnud, ning walmis teinud; — siis on nüüd pärrast selle hinge walgustamist üllewelt keik endine uhkusse waim temmast lahkunud, et ta nüüd ütleb: Ei mitte minnule, waid temma pühha nimmele olgo au ja kitus, sest ilma Temmata ep olleks minna ühtegi sanud tehha, waid mo armas Summal olli mulle abbiks sedda asja lorda saatma, mis ma Temma nimme auuks ja omma liggimeste heaks ollen ettewõtnud, siis sago ta keik tänno Temmale antud, kes Pea koltas wallitseb.

Et ta ütle isse igga ühhe hinge wasto omma pühha kässo sees:

4.

Minna ollen se Issand, sinno Summal. Se on, nago kinnitaks Temma meie arra süddant

selle sannaga: „Ärra karda, ussu agga!“ Ollen ma sinno heaks omma ainosündinud Boega saatnud siit selgest taewa illust ja auust mahha senna pimmeda hädda orko ning kiusatusse kohta: siis tahhan ka eddaspidi sinno eest hoolt kanda parreminne, kui üks isja murretseb omma lapse eest, ja kui üks emma walwab omma armokesse ülle.

„Armastus aiab kartust wälja,“ sullase tenistussest polle mul head meelt, waid lapselik waim on mo mele pärrast. Minno jure woid sa igga tahhes tulla, rõmo päiwil ning murre tunnil, sest Minna ollen sinno Summal.

Mis so süddant waewab, ja mis so hinge koormab, ütle sa minnule ülles, sest minnul on se tahtminne, et ma tahhan sind aidata, ja minno kä on ka se melewabd, et ma woin sind üllespidada.

Pallu agga julgeste, mis sul on palluda, ja mis sa minno Boia nimmel pallud, sedda tahhan sulle anda rohkest ülle feige so moistusse, et sa pead mind kiitma.

Mi pea kui sa otsid, siis annan sulle leida, ja ni kohhe, kui sa kopputad, siis wöttan sulle lah-titehha.

Oh õnnis on se hing, kelle lotus on Jehowa peäl, ja wägga õnnistud on se mees, kes ommad

käed tõstab nende mäggede pole, kust keif õnnistus on tulnud mailma sisse.

Ühhe mäe peält on esminenne jutlus petud saanud, mis selle tootusse sannaga hakkas: „Õnsad on need, kes waimus waesed on, sest nende pärralt on taewariif. (Matt. 5, 3.)

Ühhe mäe peäl mudeti Jesust immelikkul kombel, et „temma palle paistis kui päike, ja et temma rided said walgeks otsego lummi;“ ja Summala, se Issa heält kuuldi üllemist pilwist; „Sesinnane on minno armas Poeg, tedda kuulge.“ (Matt. 17, 5.)

Ühhe mäe peält sai se kallis armosanna keifide pattuste kohta hütud: „Issa anna neile andeks, sest nemmad ei tea mitte, mis nemmad tewad;“ — ning se armas tootusse sanna keifide pattustpöörjatte hingede kohta kulumud: „Tõest, minna ütlen sulle, tänna pead sa minnoga Paradiisilisse ollema.“ (Luk. 23, 43.)

Nende armsa tunnistuste pärrast Temma enese poolt, kelle su seest polle pettust leitud, jah, nende pärrast woime ka meie, kes omma Issanda sisse ussume, wiimselt rõmoga lahkuda sestinnatsest häddaorrust, sepärrast et kindlaste teame, et Temma, se pühha Pea on ette ärraläinud, meile elloasjet walmistama, et kus se iggawenne armo-

farjane on, seal peawad ka temma farja tallekes-
sed head hingamist leidma nende iggaweste ello
asade peält.

5.

Temma wäggen käsfi sadab omma rahwast
patto orja põlwe alt wälja wabbatrigi laste õn-
nistust maitsuma, nenda kui temma omma ärra-
wallitsetud Israeli rahwast kutsus Egiptusse raske
teo-orjusse alt õnnistud Kanaani maad pärrima.

Sepärrast loeme ka Mosesse ramatust weel
need sannad jure pantud esfimesse kässo selletus-
seks, ja keikide selle kässo kuuljatte tänno mälles-
tusseks, et Jehowa heäl kulutab omma ennese
pühha ollemisest: „Minna ollen Jehowa, sinno
Summal, kes sind Egiptusse maalt, seält orjade
koiaast, ollen wäljawinud.“ (2 Mos. 20, 2.)

Siis tundkem ärra, et Jehowa arm ja heldus
näitab jubba esfimeses käsus otsego ette sedda
tullemat Ewangeliumi ehk armofulutamist sest Lun-
nastajast, kes meid peab ühhe raskema orjusse
koiaast wäljawima, kui Egiptusse kunningatte wae-
waminne olli Israeli laste wasto, — se on, et
Summala Poeg peab meid Bahharetti raske wal-
litjusse alt ärrapeästma, nenda et meie lahti same
patto orjussest, surma hirmotussest ja kurrati me-
lewalla alt.

Sestsinnatsfest wäggewast patto Peästjast tunnistab meie kallis usjo ramato selletus, et meie Issand on meid „peästnud ja lunnastanud keigest pattust, surmast ja kurrati wäest, ei mitte kulla egga hõbbedega, waid omma pühha kalli werrega ja omma ilmasüta kannatamisse ja surmaga, et meie peakšime temma rikis temma al ellama ning tedda tenima“ meie ellootsani.

Kes selle õppetusse järrele tewad, need on patto wangi koiašt peäsenud, Jummalala laste täis wabatello sisse, ja needsinnatsed teniwad siis ka omma Issandat „waimus ja tões“ nenda kui temma isse sedda on käštnud omma pühha kirja sees.

Seie male olleme Jehowa Sinai mäe esšimenne käššosanna ärraselletanud, siis on agga weel tarwis, et meie enne omma jutlusse lõppetamist ka omma Jummalala mehhe Lutterusše Katekismusše selletusse sannad weel lühhidelt ennese mele tulletame.

Need kolm sannakešt on küll peagi suust wäljävõldud: „Meie peame Jummalat ülle keige asjade kartma, armastama ja temma peäle lootma;“ — siiski on nende piššut sannade sees üks ärrataw ellowäggi, mis ullatab weel teise el-

lusse neile, kes need sannad usjuvad, ja kes nende järrele tewad.

Kui õige Jummal kartus on keige tarkusse hakkatus, siis ütleme, et õige Jummal karristab neid, kes temma kärsud melega rikkuvad. Sullase põlwe kartus seisib Warao meles, agga lapse põlwe kartus ellas Josepi süddames, mis nenda hüab: „Abba, armas Issa!“

Tõssine armastaja hoiab omma Jummal pole, ja helde Issand õnnistab neid, kes temma kärsud piddawad, sepärrast ütleme: „Armastagem tedda, sest ta on meid enne armastanud. (1 Joan. 4, 19.)

Kolmas hea armoand üllewelt on lotus, et üks innimenne keige ihho ja hinge hädda sees selle Jummal abbi peäle julge on, kes wäggew on aitama ka siis weel, kui keik innimeste nou on ofas. Kel se lotus on, se ütleb suust ja süddamest: Ma weretan ommad teed Jehowa peäle, küll temma toimetab keik hästi. Amen.

Amen, Amen, Amen,

Jesu nimme kiitkem:

meie Issand olled Sa,

essimenne, wiimne ka.

II.

Oh Jeesus Kristus! tulle sa,
 So Waimo meile läkita,
 kes meid woiks aita armoga,
 ning tõe tele juhjata.

Te lahti suud sind tännada,
 ja meie süddant walmista;
 se õige usso anna ka,
 so nimme tundma õppeta.

Oh sinna hallastaja armolinne Jummal, kes
 sa mitte ei tahha pattuse surma, waid et temma
 meelt pöraks ja woiks ellada: hallasta ka meie
 waeste peäle, ning anna meile armo, et kui meie
 sinno pühha nimme juhho wöttame, se woiks olla
 Sinno auuks ja meie õnnistusseks. Amen.

Teine käst käib nenda:

Sinna ei pea mitte Jummal om-
 ma Issanda nimme ilma asjata juhho

wõtma; sest Issand ei jätta tedda nuhtlematta, kes temma nimme kurjaste prugib.

Meie Katekismusse selletus ütleb senna jure: „Meie peame Summalat kartma ja armastama, et meie temma nimme jures mitte ei nea, ei wannu, ei lausu, ei walleta egga petta; waid et meie sedda feige hädda sees appi hüame, pallume, kidade ja tänname.“

Sellesinnatse pühha kirja kässõ ning sellesamma Katekismusse selletusse järrele olgo meie tänname waimolik kõnne kahhes jaus:

essteks sest, mis teine käsk kelab, ja teiseks sest, mis teine käsk käsib.

Esimesenne käsk õppetab meid, kuidas peame omma süddame mõttedes ennast üllesnäitama Summala wasto: teine käsk õppetab meid, kuidas peame omma su sannadega Summalale auu andma.

I.

Meie ei pea Summala, meie Issanda nimme mitte ilma asjata suhho wõtma, egga kurjaste prukima: — se on keeldus.

Et nüüd innimestele polle muud nimme andud, kelle sees nemmad peawad õnsaks sama, kui agga Jesusse Kristusse nimmi, — siis olgo ka

igga ühbel teäda, et kes sedda Boega ei auusta, et se ei auusta ka Summala se Issa nimme.

Eks meie Õnnisteggia isse polle öölnud omma töe suga: „Iggaiks, kes mind tunnistab innimeste ees, tedda tahhan ka minna tunnistada omma Issa ees, kes taewas on. Agga kes ial mind ärrasalgab innimeste ees, sedda tahhan ka minna ärrasallata omma Issa ees, kes taewas on. (Matt. 10, 32.)

Nende kahhe sanna sees on meile etteseätud õnnistus ja hukatus, — et moistassime head ossa enestele wallitseada ja kurja kombe eest enast hoida.

Hea õnnistus saab meile pakkunud selle sanna, et Summala Boeg tootab ommad tössijed armastajad ferd taewalikko auustusse sisse sata; — ja hukatus saab meile hirmotussjeks etteseätud, et Summala Boeg wõttab wiimselt omma taewa Issa ees ärrasallata keif neid, kes tedda siin Ma peäl on ärrasalganud innimeste ees.

Kel Jesusse nimmi on kallim kui keif mu nimmed Ma peäl, se wõttab tedda ka tunnistada innimeste ees omma süddame mõttedes, omma su kõnnega, ning omma ello kombette läbbi, nenda et kohhe paistab wälja teiste nähhes ja kuuldes, et se on üks ärralunnastud hing, kes on armo

sanud, ja kel Summala rahho wallitseb süddames, ning kel isso ja janno on ellawa Summala järrele. — „Kenneft südda täis, sest kulutab su.“

Nisuggune pühvast Waimust ligutud hing ei hakka siis ka mitte igga ühhe tühja asja jures omma Jehowa Summala kallist nimme omma su sisse wõtma, nago fergemeleliffud mailma rahwas tewad, kel se nimmi on kül kele otsa peäl nende iggapäwase kõnne sees, agga kelle südda on alles kaugel ärra sest pühvast Summalast, kes on kangeste ärrakeelnud, et meie ei pea temma nimme mitte ilma asjata suhho wõtma.

Monni fergemelelinne ütteleb weel omma ennese wabbandamisests: Egga ma sega kellegile furja ei te, et ma sedda nimme ni mittokord suhho wõt-tan: posse seäl needmist egga wandumist jures, ei wasset egga pettust; se tulleb nago koggematta juust wälja ühhe ütlemisse jures; — egga suur Summal ei hakka ühhe ainja sannakesse pärrast kowwaste nuhtlema, kui ma agga muido temma käsjud pean.

Kül se woib üks immelik wabbandaminne olla, et nisuggune hing rikkub õige amwalikkult teist kässo Summala nimme pühhitsemissest, ja on pealegi julge, et ta ommeti peab ka teädma, et „Is-

санд ei jätta tedda mitte nuhtlematta, kes temma nimme furjaste prugib."

Se on jo furjaste prufima Summala nimme, kui üks inimenne kergemelelikult ja igga tühja asja jures julgeb sedda pühha Jehowa nimme omma subho wotta, mis enneminne peaks otsego ühhe pühha wärristusjega wälja ööldud sama, ja kelle ees taewa inglid, Serawimid ja Kerubimid, kummardawad kinnikaetud pallega: midda ennam peab siis Tedda auustama se innimesse laps, kes on muld ja põrm ja peälegi üks rojane ning patune loom pealaest sadif jallatallani! —

Oh teie lastewannemad, möttelge selle kange arroandmisje peäle, mis kord peate andma nende noorte hingede pärrast, sedda Summal on teie kätte uskunud, et need peaksid head wiljakandjad puud ollema temma õnnistusje aedas, agga ei mitte pistjad libbowitsjad egga terrawad ohhakad, mis tulle jauks on arwatud! —

Urgo üttelgo siis ka ükski laste isja woi emma: Egga need rummalakesjed ei sa weel arro fest, kas se Summala nimme prufiminne tulleb üksipäinis wäljaspiddi su seest, woi jälle seestpiddi süddame põhja seest.

Uskuge enneminne sedda töt, et posse mitte terrawamat tähhelepannejat wannemattel, kui nende

omma enneste lapsokse, ni pea kui se näab ja är-
 ratunneb, et hommiko palluminne woi söma pal-
 we, laulo salm woi piibliluggeminne on üks tõe-
 sine süddamelik Jummal tenistus waimus ja tões,
 kelle järrele pallujatte hing iggatseb, nago hirwe-
 kenne ellawa wee järrele; — ehk jälle, kas se ig-
 gapäwane palwe piddaminne on agga muido üks
 wannaste woetud rahwa wiis, et wannemattel on
 õige hea meel, kui nad selle töga walmis on, ja
 pärrast, kui wiimne sanna Amen on ööldud, siis
 on keik selle pallumisse ning laulmisse õnnistus
 seält maia ellust, ja maia tö jurest, ja maialiste
 kõnne seest ni täieste ärrakaddunud, nago tuleõhk
 aiab suitsu pilwekest laiale, et sest polle enam
 nähha egga tunda, ei kussagilt.

Tõeste, mitto innimest ellawad foggodusjes,
 kes ei wõttaks sedda unnesgi möttelda, et nende
 ussoello ei peaks mitte Jummal mele pärrast ol-
 lema, sepärrast et nemmad ei moista mitte tõlne-
 riga palluda: „Oh Jummal, olle mulle pattusele
 armolinne!“ (Luk. 18, 13.) waid nende palwe
 käib uhke Wariseri modi: „Oh Jummal, minna
 tännan sind, et minna ep olle nenda, kui muud
 inimisesjed:“

ja tõeeste, mitto nende seltsi innimest peawad
 wiimfel päwal, ja weel enne wiimse päwa tulle-

mist, se on pärrast ärralahkumist siit mailmast hirmoga ärratundma, et se paljas: „Issand, Issand“ ütlemine ei sada mitte taewasse, waid et Issa tahtmist täitma juhatab iggawesse ello sisse.

Sest nende kohta on Issand isse kord Ma peäl sedda rasket tunnistust annud, kui ta ütles: „Sesinnane rahwas tulleb minno liggi omma süga, ja auustab mind omma mofkadega, agga nende südda on kaugel minnust ärra.“ (Matt. 15, 8.)

Sest, mötle isse, kui jubba paljas firriko käimine, et ja seäl seisad woi istud omma paar tunnifest, ja fuled omma kahhe kõrwaga, mis üllewelt kulutakse; — kui sesamma wäljaspidine sanna kuulmine wõttaks jubba taewa wärrawaid lahti igga ühhele, kes agga Summala kotta tulleb: — kuhho jääks siis se sanna, et: „Paljo on kül kutsutud, agga piisut neist on arrawallitsetud,“ (Matt. 20, 16.) ning se teine sanna sest laiaast wärrawast, mis hukatusse sisse wiib, ja kenneast paljo sisse lähäwad, ning sest kitsast wärrawast, mis ello sisse wiib, ja mis agga piisut hinge leidwad. (Matt. 7, 13. 14.)

Summala nimme saab kül kuulnud keifide ristitud innimeste keelte peält, siiski suur hukk ei wõtta sedda kallisi nimme mitte õigel wiisil omma kuhho, waid prugib sedda kurjaste, ja ei mötle

foggoniste se peäle, et Summal ei jätta neid mitte nuhtlematta, kes temma nimme kurjaste prugiwad: — sest sesinnane nimmi on meile antud ühhe hea ja õnnistud asja peäle, et peame sedda feige hädda sees appi hüüdma, palluma, kiitma ning tännama.

2.

Mis olli keeldud teise kässo sees, sedda olleme seie male ärraselletanud. Mis on kästud teise kässo sees, sedda kuulgem nüüd weel omma hinge kässoks ning omma ello parrandamisjeks.

Kas paljo on neid, kes julgestid funninglikko lauljaga bölda: „Dtskui hirw kissendab wee viade järrele, nenda kissendab mo hing ellawa Summala järrele.“ (L. r. 42, 2.)

Kes sa nüüd praego siit ramatust loed woi kuled, lass' ma küssin so käest üks sanna, kas sa woid julgeste ja tõe melega se peäle sedda wastust anda: „Sah, keit sedda ollen ma pidanud ommast norest põlwest tännase päwani.“

Kui sa sedda woid tõe melega ja julgeste tunnistada, siis on hea luggu sinnoga, agga kui mitte, siis katsju ommale ellorohhto sada so hinge hawade peäle.

Agga nüüd tulleb se küssimine nendawisi: Kui sa hommiko warra omma päwa tõe lähäd,

felle nimmel saab se tö hakkatud ehk algatud? Kelle käest küsivad ja nouu, ja kellega rägid ja enne tokko, et se woiks ka korda miinna? —

Ja kui se tö sai jubba hakkatud, ja ei tahha mitte heaste eddasi kääia, waid seäl tulles keeldusfi ühhelt poolt ja teiselt poolt, ja peälegi weel monda pahhandust, kust ja ei moistnud möttelda, ja mele haigust, kus poolt ja ei teädnud arwata; — kellele lähhäd ja omma ihho hädda kaebama, woi omma hinge murre üllesütlemä? —

Ja kui ja wastad mo küsimisse peäle: Se on muidogi teäda, et minna keige hädda sees, andko se ihhole woi hingele, ifka keigeesiteks hüan selle armsa taewa Issa pole, kelle käest tulles keif ön ja önnistus neile, kes tedda passuwad temma Poia nimmel:

fiis ütlen se peäle, et muidogi aiab hädda palwele ja murre tunnil moistab innimenne küil üllespole ohkada, kust se ainus abbi woiw tulla.

Agga nüüd tulles se teine küsiminne sedawisi:

Kuida on fiis sinnoga luggu, kui hea ellopölli so kätte tulles, kui keif ettewötmissed lähwad hästi korda, kui so maia sees öitseb ön, ja so pöllu peält paistab önnistaminne, kui wagga abbikasa sadab süddame kossutust ja waggad lapsed waimo rõ-

mustust, rahho finnitab so hinge ja terwis hoiab so ihho: peälegi head sõbrad otsego ello toed ja truid naabred kui mele jahhutajad: — kedda sa siis kidad, ja kellele sa siis tänno annad keige selle ütlematta hea eest, mis Temma rohkest käest otsego õige wäljapuiustab so peäle, et sa peaksid käd kofko pannema tännoga, ja põlwed mahha pannema palwega ja hüüdma: „Kida Issandat, minno hing, ja ärra unnusta mitte temma heateggemissi ärra.“ (L. r. 103, 2.)

Weel enne, kui sa omma wastust annad sellefinnatse küssemisse peäle, tule weel üks sanna wagga Summala mehhe, Lutterusse su seest, mis sellesamma mehhe võldud, kes teise käsule kedda selletust omma katekismusse sees on jure pannud, et peame Summala nimme appi hüüdma murretunnil ning kedda kiitma rõmo päwal.

Temma ütles kord nenda: „Kül sel mehhel peawad head, kindlad õllad ollema, kes allati häid päiwi sudaks ärrakanda.“

Mis se peaks ka tähhendama? — Se tähhendab, et murretunnil moistab innimenne peagi nenda palluda: „Issand, aita, ilma Sinnota läh-hän ma hukka!“ — Agga rõmopäwal ei moista innimenne mitte ütelda: „Kida Issandat, minno

hing, ja keif, mis minno sees, temma pühha nimme!" (L. r. 103, 1.)

Kolm kohta on walmistud. Üks on se, kus iggawenne rööm. — Teine on se, kus rist römoga on seggaminne. — Kolmas on se, kus iggawenne piin! — Need kolm kohta kutsutakse: essimenne taewaello, teine Mapeälne seisus, kolmas pörgo-wallo!

Kes selle wiimse eest tahhaks ennast hoida, et ta mitte senna sisse ei ja, waid et temma hingest saaks inglidest kantud senna, kus „heldus ja tödde tulleswad teine teise wasto," ja kus „õigus ja rahho andwad teine teisele suud," (L. r. 85, 11.) — se peab siin keskmisses mailma ellus omma tänno palwet üles pole saatma, ja omma kitusse laulo taewa pole läffitama Selle jure, kes pärrast omma kannatust „meie eest" on üllendud sanud omma Issa parrema pole, ja kelle kä on keif melwald taewas ja Ma peäl.

Palwe on süddamelik kõnne taewa Issaga, ja sejamma süddamelik kõnne olgo meil keifidel meie pühha Loja, Lunnastaja ning selle pühhitseja Waimoga hommiko ja õhto, risti ning rōmo aial, koddoo olles ning teed käies.

Meie peame kolmaino Summalat kiitma nende immeteggude pärrast, mis ta on teinud taewa

lautusse külges ja siin Ma peäl, ning nende armoandide pärrast, mis ta on annud meile ning keikile innimestele, ja et temma arm ja heldus, temma nou ja wäggi on meie ello hoidnud ja üllespiddanud tännase päwani.

Kes nenda teeb, se pühhitseb meie seas Summala nimme viete, ja tunnistab tedda innimeste ees, ja sedda hinge wöttab siis ka Summala Poeg taewas tunnistada omma Issa ees. Amen.

Au selle taewa Issale,
 au temma aino Poiale,
 au pühhal' Waimul' iggawest,
 ning tänno andkem keigest wäest.

III.

Jesús, tulle minnule,
 ja mo jure järgeste,
 tulle hinge peastia,
 feige parrem sõbber ka.

Ei ma mule pea ka
 süddant lahti teggema;
 tulle omma armoga
 minno jure ellama.

Jummala rahho, mis on üllem kui keif mois-
 tus, se hoidko meie süddamed ja meled Kristusje
 Jefusje sees iggawessjeks elluks. Amen.

Raks esimest käsko õppetawad meid, kuidas
 peame mõttedes ja sannades ennast üllesnäi-
 tama Jummalas wasto: kolmas käsk näitab meile,
 kuidas peame waimolikko teggude polest Issanda
 päwale auu andma.

Subba lomisje lõppetusjes on Jehowa Jum-

mal seitsmet päwa pühhitzenud, et se pididi üks hingamispe päaw ollema; ja pärrast on temma sedda seädust kinnitanud Sinai mäe peäl, sest nenda loeme Mosesse ramatust (2 Mos. 20, 8.)

Sinna pead pühhapäwa pühhitsema, ja meie Lutterusse Katekismusse sanna ütleb weel fenna jure selletusfeks:

„Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie jutlust ja Jummalat sanna ei põlga, waid et meie sedda pühhaks peame, heal mehel tuleme ja õppime.“

Siis olgo nüüd meie tännane waimolik kutu-
lutaminne

sest õigest pühhapäwa pühhitsemisest.

I.

Mistiinnimesse ellus olgo kül keif päwad Is-
sandale pühhitsetud õiges ussus, armastuses ning
lotuses, siis on ka teada, et kui innimenne kuus
päwa järgeste peab omma palle higgsi sees
Jummalat kasso järrele tööd teggema, siis lähaks
kül temma hinge ello wägga nõdraks ning waeseks,
kui mitte ükski päaw nädalas polleks diete se
peäle seätud, et sel päwal jägo saht ja äggi seis-
ma, ning kirwes ja labbidas puhkama, et inni-

messe waimule jaoks omma pärris elloleib kätteantud, mis taewast üllewest mahha tulleb, ja et hingele jaoks se iggawenne toit Selle käest jagatud, kes ühhel pühapäwal on üllestouznud hana feest, ja kes pühapäwal on omma ristifoggodust asfutanud Ma peäl omma Waimo wäljawallamisje läbbi Nelli pühhi päwal.

Sepärrast wötwad keif need innimesjed wägga pahhaste tehha, kes ristirahwale antud waimo wabhadust pruginwad omma kurjusje kattedes, üteldes: Miks minna weel pitka teed hakkan käima firriko pole, ja omma jallanoud tühjalt kullutama: efs ma woi parreminne omma maia rahwaga ühhes koddamail omma Summalat tenida waimus ja töes, luggedes, palludes ja lauldes, sest meie ep olle mitte ennam wanna seädusse orja sullased, waid olleme täis wabhadusse ue Testamenti armolapsed.

Nisuggused pühapäwa põlgajad arwawad ennast terwed ollewad hinge polest, ja nemmad ei tea mitte, et nende pahhad hinge hawad haisewad Jehowa Summala ees. Nisuggused pühapäwa rikujad, kes ei wisi firriko teed käia, jäwad ka ilma sest Jehowa õnnistusje sannast, mis ta ütles esfimesjel lomisse päwal: „Sago walgus, ja sai walgus!“ — sest nende südda on alles pillkase

pimmedusse sees ja surma warjo alla finnifaetud ning mahhamaetud.

Memmad ei moista sedda ärraarwata, et pühhapäwa õnnistus saab otsego ettetähhendud selle immelikko näggemisse al, mis wanna Testamenti aego wagga Jakob näggi tee peäl, kui ta omma Pea mahha panni hingamisfeks, ja kui temmale näidati üks hiilgaw reddel ehk kartsas, mis Ma peält ülles taewa pole ullatas, ja kesse möda Summala inglid ülles ja alla käisid.

Summala koias ning koggodusse seltsis ja pühhal päwal saab meile keikile üks nisuggune kaunis üllendamisse armo nou waimolikkul kombel ettefeätud, kus meie ärdad pallumissed Summala rigi tullemisse ning temma pühha tahtmisse sündimisse polest käiwad üllespole, ja kust kallid armoanded tulleswad meile mahha, et meie iggapäwane Leib saab meile armust jälle tootud, ja meie pattud meile andeks antud, ning kus keigewäggewama Summala abbi saab meile lubhatud mailma tiusatussed ärrawoitma, et meie omma hinge õnnistust kätte same, ja Se pühha Lunnastaja omma werre palka saaks, kes meie pattude pärrast on surma läinud, agga kes meie õigeksamisse pärrast on surmast jälle üllestousnud.

Eks temma olle se pühha taewa kunninga Boeg,

fel Issa kattab pulmalauda pühapäeval, et keif kutsutud peawad tulles omma hinge peiofesse armokäest ello leiba sama.

Kui sa kuled kirriko kellad ellisawad sinno kõr-
wade sisse, siis kule ka ühtlasse sedda taewalikko
kutsumisse heält: „Tulge, sest keif on jo walmis“,
ja „õnnis on, kes Talle pulmale saab kutsutud.“

2.

Kas nad tulleswad siis ka keif, kedda sai kut-
sutud? — Parrako Jummal! Ka meie päwil on
küllalt neid, kes ennast tühjalt wabbandawad, nago
need ütlesid tähhendamisse sees Runninga sullaste
wasto: „Ei woi minna se lord mitte tulla!“ esji-
menne omma põllo pärrast, ja teine omma kauba
pärrast, ja kolmas omma naese pärrast. —
(Luf. 14.)

Dh sa waene pimme loom, kes sa nendawisi
omma hinge laiskust katsud wabbandada. Eks sa
tea, et so põllust saab sind äkkitselt ärrakutsutud,
ja et sinno kaupleminne lõppeb peagi otša, ning
et so abbikasa on sulle agga ürrikeseks aiaks an-
tud, sest meile keifidele tulles „surm, agga pärrast
surma kohhus“, ja hädda sellele, kes sel surel ar-
roandmissse päwal ei sa fanna suust üttelda, waid

fedda saab kinni seutud ning ärraheidetud senna, „kus on ulluminne ja hammaste firristamine.“

Kes saab siis senna ärraheidetud? — Need lähwad wiimselt allama kohta, kes pühapäwal maggasid raskes unnes, ni hästi ihho unnes kui hinge unnes. Need lähwad wiimselt allama kohta, kes pühapäwal tenisid Bahharetti lihahimmus, ja filmahimmus, ning essokörkusjes. Need lähwad wiimselt allama kohta, kel siin Ma peäl polnud muud noudmist, kui agga se küssiminne: „Mis peame söma, ja mis peame joma, ja misga peame ennast katma?“

Misuggustest mailma armastajattest tunnistab pühha kirri, et: „nende köht on neile Jummalaks, ja nende au on nende häbbi sees“ — (Wil. 3, 19.) sest kes ükspäinis mapeälsed asjad nouab kättesada, se jääb neist taewalikkuißt andidest ilma iggaweste! —

Issanda pühha pääw olgo ka töeste üks pühha pääw Issanda auuks, agga ei mitte üks pahha pääw inimeste ärrarikkumisses! —

Monni hing woib wahhest keif omma elloaeg süddame murrega kahhetseda, miks ta mitte ei läinud pühhapääw hommiko pühha kotta, sest siis ep olleks ta mitte läinud sellesamma päwa õhtul monnemu pahha kohta! —

Et kül monned fiitwad, et maal posse ni palju kiusatussi egga pahhandusfi, nogo liinapaisu, kus hulk innimesfi ellab liggistikko ühhe kitsama rumi peäl, ja kus enneminne teine saab teist õigusse ning puhtusse tee peält ärrakulsjuda, kui maal, kus on palju wahhet külle kohhade ning tallo perrede wahhel.

Se on muidogi teäda, et kus hulk innemissi ellawad ühheskous, et seäl on ka rohkem kiusatusfi likumas: siiski on ka Bahharet ehk kurri waimusfin kül, hingesid kurja pole kiusama ka seäl maal, kus ellamisse kohhad ei seisa mitte liggistikko teine teise kõrwas.

Ni kaua, kui weel maante äres on tekäiate heaks puhkamisse honed üllestehtud, kus lubba on iggal ühhel sisse astuda, ja senna paigale jada, kes ka mitte kauget teed ei käi: senni kaua saab ka pühhapääw õhto mitmedest küllalistest pahhal wiisil rikkutud, kes omma lihvale woimust andwad waimo ülle wallitseda.

Nisuggune julge Summala pühha kässo ülleastuja, kes omma wiis meelt on kurja jogiga rikkunud pühhapääw õhto hirmo = laua äres, et ta wahhest kül hommiko istus waggusi firriko pengi peäl, ning armolaua liggidal, ning olleks seäl pid-

danud viete süddamesse wõtma, mis ka temma hingele elloõppetusjeks sai kulumud: agga wata, pärrast sedda, kui se pahha õhtune asst olli ärratehtud ja küsfitakse teisel päwal arroadmist selle pahhandusse teggia käest, siis on ta weel surelinne ning julgust täis se peäle, et wist ka temma kofta seisab se sanna ülespantud, et — „waim on külm walmis, agga lihha on nõdder;“ — agga temma ei tahha mitte kuulda, et temma kofta on bööldud üks koggoniste teistsuggune wanna sanna, mis nenda käib: „Kes melega tikkub hädda kätte, se leiab seält ennesele otja!“ —

Üks ainus kurjal kombel ärraellatud pühhapääw woib ühhe kergemelelisse innimesse terwet elloforda ni wägga ärrarikkuda, et sedda ihhofahjo ja hingehädda ei ja mitte ennam ärraparrandud: —

Sepärrast hüab pühhapäwa maenitsusse sanna waljuste ning kowwaste iggaihhe kuulja süddamesse: „Kel kõrwad on, se kuulgo, mis Waim ütleb koggodussele:“ „Summal ei anna ennast mitte pilkada; sest, mis innimenne ial külmab, sedda temma ka leikab. Sest, kes omma lihha peäle külmab, se leikab lihhasst hukkatust; agga kes Waimo peäle külmab, se leikab Waimust iggawest ello.“ — (Kal. 6, 7. 8.)

Kui nüüd monni kirriko kuulja woi koddune jutlusse luggeja küsiks selle mehhe käest, kes tedda õppetab õiget elloteed käima, kui ta nendawisi küsiks: Ütle ja mulle, kedda Jummal on seädnud koggodusse saatjaks, ütle nüüd õige selge sannaga: misjuggused kohhad need on, kus on lubba pühhapääw pärrast kirrikut omma meelt ka wahhelt jahutada sõbrade seltsis, ja misjuggused on jälle need ärrakeeldud kiusatusse koiad, kenne eest tõssine risttinnimenne peab ennast hoidma, et ta mitte senna ei lähhä? —

Se peäle pean sulle selge sannaga wastama, et kui sellesinnatse jutlusse seest said seiemale kuulda Sinai käske, et sa pead pühhapäwa pühhitsema, siis peab se järgminne jutlus sulle weel laiemalt ärraselletama need sannad, mis wagga Lutterus on kolmandama käsule weel jure pannud ühheks selgemaks arrosamisfeks, et: ükski hing ei pea Jummal sanna ärrapõlgama, waid et iggaüks peab sedda pühhaks piddama, ja peab sedda heal meel kuulma ja õppima.

Ja peäle sedda pead sa ka jubba isseennesest ärramoistma, et Ewangeliumi kullutaja ei woi mitte üks register ehk juhhataja liggianda omma waimolikko kõnnele — nago trükkitud ramatudes keif pea-

tükkide peälkirjad on ühhe isse lehhe peäle ühtefokko üllespantud, et hõlpsamimme nende järrele woiks luggeja sedda tükki ülleswõtta, mis peäle just temma luggemisse himmo käib.

Hingekarjane polle mitte monni hirmotusse waht, kes kuuljatte süddame tunnistusse kallal peab walwama, uing seädusse leppiga karristama neid, kes õige elloraia peält kõrwale astuwad.

Temma ammet on ükspäinis se, et ta peab omma koggodusse hinged juhhatama Kristusse Jessusse jure tulles, et siis Issand isse omma Waimo läbbi pöraks nende süddamid otsego weewiad senna pole, et nemmad kui armsad lapsed omma armsa taewa Issa käsud römoga täitwad, ja se läbbi omma hinge lassewad peasta, ning wiimselt saatsid iggawesse ello õnnistust pärrida keige pühhade ning ärrawallitsetudega taewarigis.

Teie õppetaja elloteed käima on ka sellesinnatse jutlusse sees teie waimosilmade ette seädnud, mis suur Summal nouab meie keikide käest, kuidas wiisi peame temma hingamisse päwa pühhitsema temma nimme auuks ja meie hinge heaks.

Meil peawad küll keik nädäla päwad armsad ollema, sepärrast et nemmad keik on Summala armo kingitused, kus ta meile weel aega annab pattust pöörda ning meelt parrandada: siiski on essimenne

näddalapääw, mis Jeesusse üllestouzmisse päwa mällestusfeks pühhitseme 52 kord aastas, ja pühha Waimo wäljawallamisse ning ristifoggodusse asjutamisse mällestusfeks, ni mitto kord, kui kirriko kessad hüüdwad pühhapääw meid kokko Jehowa auustusse kotta: jah, tõeste, sesamma isseärranis pääw, kus keif eksitam argipäwa teoorjus jääb kõr wale, sesinnane hinge walgustamisse pääw olgo nende kuu mu argi päwade ülle nisugguse parrema auu paistusse walgusses, nago päikse joned kess louna aial selletawad parreminne tekäia sammud, kui ku walge kess ö aia tunnil.

Kui sa lühhidelt tahhad teäda sada, kuidu pühhapäwa sünnib õigel wiisil pühhitseda, eks sa ei wõtta Apostli sanna omma tee lampiks ja omma sammude walgustajaks, kui se hüab meie keifide wasto: „Kristusse sanna ellago rohkest teie sees keige tarkusse sees; õppetage ja maenitsege isseenast mängi ja kitusse lauludega ja mu waimo likko lauludega; laulge kauniste Issandale ommas jüddames. — (Kol. 3, 16.)

Kes selle hea maenitusse järrele wõttab tehha, se saab siis ka peagi arro, mis maiad need on, kuhho polle tarwis pühhapäwal käia, ja mis innimesed need on, kelle seltsis ei sünni mitte Issanda päwal olla: ja temma saab siis ka se st üht selget

juhhatamist, kuhho ta lähhäb, kui kirrifus on hom-
miko ärrakäidud, ja kellega ta käib, kui se armas
pääw hakkab otsa pole joudma.

Selle polest woivad temmale juhhatajaks olla
need kaks Süngrit, kes ka ühhel pühhapäwal õhtul
läksid surest Jerusalemma linnast ühhe pissokesse
Emmausse allewisse, ja kennele tuli üks ärrataja
ellokulutaja seltsimehheks, nenda et nende südda
põlles armastusses, kui ta tee peäl nendega räkis
Summala rigi asjadest ja kui ta neile ärraselletas,
mis ettefulutamised on wannas Testamentis ülles-
pantud Sest, kes peab tullesse keif mailma ärra-
leppitama.

Kül nemmad hüüdsid: „Sä meie jure, sest
õhto jouab ja pääw werib“ — (Luf. 24, 29.)
agga ni pea kui nemmad tedda leiwa murdmisest
ollid ärratunud, kaddus ta nähtawal kombel nende
eest ärra, et ta kül omma Waimo neile jättis ello-
pandiks.

Õgga meiegi pattused filmad ei ja tedda suud
suud wasto ärranähtud, agga üks armas tootusse
fanna töstab meid otsego kotta tiwade peäl ülles
ülle sellesinnatse patto orro pimmedusse ja ülle keige
selle mailma ello wallo ja waewa, se fanna, mis
Temma isse ütles omma Süngritte wasto taewa
minnemisse pühhal enne omma ärralahkumist:

„Wata, minna ollen iggapäwa teie jures mailma
otfani. — (Matt. 28, 20.)

Sagem temma tõe jüngriks, siis jääb Temma
ka meie jure keif päwad meie ello otfani. Amen.

Oh, ma otan kannates,
ei ma wässi palludes;
olle surma hädda sees,
armas Jesus, abbimees.

IV.

Mo südda, ärka üles,
ning kida Lojat lauldes,
kes keit head meile annab,
ning murret ikka kannab.

Mind wõtta ikka wata,
so Ingliga mind sata,
kes selle päwa ülle
mind wõttab omma sülle.

Armas Issand Jummal, Sinno armust same
tänapääw jälle kallist kässo selletust kuulda. Oh
anna meile se peäle omma pühha Waimo saatjaks,
et meie ep olleks mitte paljad sanna kuuljad, waid
tõssifed kässo täitjad Sinno nimme auuks ja meie
hinge heaks. Amen.

Wõtkem nüüd Jummal aabiga ka sedda teist
jutlust kuulda kolmandama kässo ülle:

Sinna pead pühhapäwa pühhitsema.

Meie õnnis ussoisja selletab sedda kässo Kote-
fismusses nende sannadega:

„Meie peame Summalat kartma ja armastama, et meie jutlust ja Summala sanna ei põlga, waid et meie sedda pühhaks peame, heal meel tuleme ja õppime.“

Nende sannade järrele olgo meie tännase jutluse üllem sanna otsego ühhe küssemisse kombel meie ette seätud:

**Kuida pühhitseb õige ristinnimenne
omma pühhapäwa?**

ja wastus se peäle olgo lühhidelt nenda: kui temma sel päwal otšib elloleiba omma surrematta hingele.

Agga selle wastusse sees on jälle kolm küssemist kokkowõetud, mis ka laiemalt peawad ärraselletud sama: essimenne, mis wahhe on ihholeiwa ning hingeleiwa wahhel? — Teine, kas keik otšiad sawad ka kätte, mis nemmad noudwad? — Kolmas, kust asjast ma tean, et mo hing peab iggaweste ellama? —

Se peäle ütleme essteks: ihholeiwast ellab meie mapeälne ihho, ni kaua kui se peäl Ma on; pärast polle sedda ennam temmal tarwis, kui se sai jubba mätta alla pantud! —

Teiseks: Mitto hinge otšiwad ja noudwad ning sowiwad ennestele küll elloleiba: muud kui üks wigga on seäl jures, se on, et nemmad ei lähhä

sedda mitte seält wõtma, kuhho se sai mahhapantud, se on Betlemma lauda söime seest, sest Bet-Lehem tähhendab meie kele järrele: leiwa-kodda.

Kolmandaks: „Jesus, Önnisteggia, on mo lotus, kunni ellan“, ja kui mo wiimne tunnike mind käsšib ärrajouda, siis ütlen kindlast römoga: „Sinno kätte annan omma waimo,“ ja tean, et kus Temma on, senna wõttab temma ka ommad ommaksed rōmo maitsma iggawest.

I.

Kes on siis Issanda ommaksed? —

Need, kes temma käsšud peawad.

Kuidas käib käš pühhapäwa pühhitsemisest?

Et „meie ei pea jutlust ja Summala sanna mitte põlgama.“

Kes wõiks kül ni meletu olla, et ta sedda põlgaks, mis temmale keige üllemat önnistust kätte toob? —

Neid on küllalt ülle laia mailma, kes pühha Arsti käest ei tahha ellorohu omma haige hingele wastowõtta, waid ütlewad: sel on wiha maggo, ei minna ei wõi sedda omma kuhho wõtta, mo südda ei kanna sedda! —

Kui feik need innimesed, kel Summala nim-

mi on kele otja peäl, kui keik need hoiaksid sedda pühha nimme ka omma süddame pohja sees, siis olleks ka õige Jummalta kartus nende saatja ello tee peäl, ja tõssine Issanda armastus nende juhataja siin kuusalikkus häddaorrus.

Kui sellegil peaks temma pärris ärraostetud põllo peäl üks warrandus ollema, mis wanna põlwe rahwa aial sai mahhapantud: monni soue riist täis hõbbe taadrid, woi üks raud kastikenne kuld penninguttega täidetud, agga selle põllo perremehhe hing ei tea sest ühtegi, waid temma künnab ja äästab üks aasta, ja mitto aastat, ja käib omma tõlomaga sest korbhast ülle, risti ja poigiti, ja pühhib higgsi omma peaotsa peält, agga ei sa omma waejusse põlwe sees omma wanna wõlla-kirja mahha kustutada, waid se kaswab aasta aastalt ifka suremaks, ja süddame murre lähhäb ifka raskemaks: — eks ta siis ommeti lord ka wõtta labbidas kätte ja kaewa sedda kallist warrandusse kastikest seält wälja, ja saab ühhe ainsa tunniga suremat hinda kätte, kui olleks ta kümne aasta sees omma tõwaewaga sanud ärratenida? —

Mis sesinnane tähhendamisje kõnne woiks ka meile tähhendada? — Mis muud, kui sedda halledat luggu, et keige kallim Jummalta käefirri, täis piiblraniat saab pari rublaga ärraostetud: agga

fui mitto neid on, kes sedda ka prugivad omma Waimo walgustusseks ja omma ello parrandamiseks? —

Kes sedda kallist hinge-warrandust ei wõtta foggoniste lahti seält kappi woi kirsto seest, kuhho ta sedda paigale on pannud seisma: egga se innimenne ei woi siis ka ühtegi hingekasjo seält seest ommale sada. Põllo perremees ei teädnud ka, et temma põllo aufus olli warrandus mahha pantud! —

Ja kes seält ramatust loeb, kas igga hommiko woi õhto omma seätud luggemisse tüf, agga kes ei möttele mitte nende ellosannade seestpididise armowäe peäle, waid käib agga omma filmadega neist trükki-mustaga üllespantud tähtedest ülle: — sel luggejal on temma kirja-luggemissest nisamma paljo kasjo, kui wõttaks kegi sõälaga wet kaewust wäljatõsta, et sest weest ei sa ka mitte üks tilgakenne kuhho panna janno kustutamisseks.

Kui sa künal panned küünla-jalla peäle, siis annab se walgust keikile, kes seäl koias on: agga kui sa künal panned wafka alla, siis kustub se peagi ärra, ja tubba jääb üsna pimmedaks.

Esminenne tüf on küf, et Jummalala sanna saaks „selgeste ning puhtaste õppetud“, agga teine asfi tulgo ikka ka senna jure, et selle sanna kuuljad

ning luggejad ka „pühhaste kui Jummalalapsed sedda möda ellawad.“

2.

Kes kui Jummalalaps tahhaks „pühhaste“ ellada, se peab ka „jutlust ja Jummalalapsanna pühhaks pidama.“

Pühha asja sünnib tännoga wastowötta, agga ei mitte üht ja teist seält jurest kõrwale jätta, woi foggoniste ärraheita, et sedda polle tarwis kuulda, ja ilma selleta woi ka läbbi sada.

Nisuggusi jutluste lautjaid on ka iggas foggodusse leida, monnes wähhem, teises rohkeminne.

Üks ütleb pühhapäwa kulutaja kohta: Miks ta monnikord ni kowwaste kulutab, egga meie polle jo ni hukka läinud rahwas, et nisuggusi kange karistusse sanno olleks tarwis üllewelt mahhasata! —

Teine ütleb: Kui temma Ewangeliumist loeb, sedda kulen hea melega, se on mo melest nago kerjemesi mo uledele: muudkui sedda ma mitte ei falli, et Sinai käst tulleb ka ikka senna wahhele, se on, nago wiskaks legi külma wet mo kaela! Egga meie ei seisa ennam wanna Testamenti seädusse al, waid meie olleme jo ue seädusse armo lapsed! —

Kolmas ütleb: Barras neile, kes ei olle meie

jaust. Küll nemmad said tänapääv hästi kuulda. Miks nad ei tulles meie armo ossasamisse sisse, kes „üllewest olleme sündinud, kedda Kristus on wallitjenud wendeks ja õeks.“ —

Neist wiimsist ütleme selge sannaga: Ühhes kohtas pühhas kirjas seisab nenda: „Agga wimaks tullid ka need teised ja ütlesid: Issand, Issand, te meile lahti. — Agga temma kostis ja ütles: Tõest minna ütlen teile, ma ei tunne teid mitte.“ — (Matt. 25, 12.)

„Usk tulleb kulutamisest, agga kulutamine tulleb Summala sanna läbbi.“ — (Rom. 10, 17.)

Kes pühhapäwa kulutamisest ei holi egga moista kedda pühhas piddada, egga se ei holi ka Summala koiasst egga Issanda kogodussest, ja sega lahbutab temma isse ennast ärra sest tõssisest winapuust, ja peab ärrafuiwama nago mahhaleigatud oks, mis enam wilja ei kanna, ei ellades.

Kelle arvates pühhapäwa kulutaja polle muud kui „üks wass, mis kummiseb, ja üks kelloke, mis helliseb,“ — (1 Kor. 13, 1.) se ütleb ka weel: Mis suur assit se siis on, ta loeb muido lehhe peält! — ja teiest kulutajast ütleb temma jälle: Ta rägib üsna peast, miks tal polle kirjutud leht juhatajaks? —

Kelle kõht täis, egga se sögist ei holi, ja kes omma ennese headust täis, mis teab temma patto kahhetsemisest ja mele parrandamisest arvata? — Egga nijuggune surelinne hing ei moista ka se peäle mõttelda, et uhke Wariseer astus hukkamoistetud Jehowa koiast wälja, agga et allandlik tõlner läks õigeks mõistetud Reigeförgema templist koiu.

— Kuida peame siis üttelema, kui Summala sanna meile kulutakse koggodusse koias, woi kui meie sedda oleme jutlusse ramato seest omma waiklikko kambrikesse sees?

Üttelgem nenda: Walmista, mo waim, end küil, walwa, palwes olle,“ sest praego rägib minnoga se ellaw, tõssine Summal Jehowa, kes mind kord wõttab küssida selle sanna pärrast, mis ma nüüd kulen woi loen. Ta panneb nüüd mo ette õnistust ja hukkatust, sest ello ja surma wõtmid on temma kä, ja temma wäggew käst olgo mo kõrwade ees nago walli pittse mürristamise heäl, mis mo ihho panneb wärrisema nago hawaleht tule kä; agga temma armööppetus olgo mo waimule nago pehme, tassane õhto wihmake, mis mo närtfind hinge põldo kossutab.

Kes nendawisi kuleb ja loeb Summala sanna,

se peab sedda pühhaks, agga isseennast teab ta patuse ollewad, — ja temmale sawad Paradisi wär rawad lahti tehtud uskus siin Ma peäl, ja nägemisses seäl teises ellus, sest: „Onsad on, kes Jummalä sanna kuulwad, ja sedda tallele pannewad.“ — (Luf. 11, 28.)

Wannaaegse Atena lüüna rahwast, kes wägga targad ollid keigesugguse ilmalikko kunsti ja innimeste tarkusse polest, — ütleb Apostel, et nemmad ei teinud muud, kui et „nemmad usi sannumid“ püüdsid kuulda sada — (Ap. 17, 21.), ja kui Paulus neid käsks, et nemmad „pidid sedda Issandat otjima,“ kelle sees meie ellame, ja ligume ning olleme:“ siis pannid nemmad temma õppetust „surnutte üllestousmisest naeruks,“ ja ütlesid weel peäle pilkamisse kombel: „Meie tahhame sind se asja pärrastteist puhko kuulda,“ — et kül ei üh helgi nende seast ep olnud sedda möttetgi, et ta tahhaks ka weel teist korda tulla, sedda kulutamist Kristussest kuulma.

Kui püäd „usi asjo“ kuulda sada, siis käi külla-körtsi, ja minne lüüna-turro peäle, sest mollemil painus külwatakse sedda „uut“ wilja rohkestes ja üllearro: muudkui wallewaim on nende juttude isä, ja pettusse waim on neid kõnnesid mailma sisse sünnitanud.

Kui „Kristust armastama on üllem, kui keif
moistus,“ — (Ewes. 3, 19.) ja tarkus, ja õppi-
minne, ja mailma kunstid ja warjonäitmisjed:
siis ei woi ka teist kulutamist olla, kui agga Sest,
kes meie pattud on kannud ülles risti pu peäle,
et need saaks ärraleppitud ning andeks antud neile,
kellel usk on nendefinnaste Kristusse sannade peäle:
„Teie eest ärraantud ja ärrawallatud.“

3.

Kes ussub, sel on se kulutamine armas ja
wastowõtlif; — kes ilma ussota, sel on se sanna
Kristussest wihha asfi ning wasto meelt.

Ja ommeti peawad keif hinged, kedda kolmaino
Summala nimme peäle sai ristitud, „jutlust ja
Summala sanna heal mehel kuulma ja õppima.“

Se käsk on meile keifidele antud, ja sest ei peäse
ei mitte ükski meitest. Kes siis melega ja julgeste
sest tagganeb, se tagganeb ühtlasse ka omma ennese
õnnistussest, ja mis woib üks innimenne anda, kui
ta omma hinge on ärrakautanud, et ta sedda saaks
jälle lunnastud?

„Keif meie nou on tühhine, ei moödu meie
wäggi, sest abbi tulleb Summalast, kes ikka wäg-
gew olnud.“

Heal meel jutlust kuulma, ons se wahbest :
Teisest kõrvast sisse, ja teisest jälle wälja? — Ei
mitte paigalt, waid kes heal meel jutlust tuleb, se
kuidab rõmoga: „Üks pääw so ouede sees on par-
rem, kui muud tuhhat“ — (L. r. 84, 11.) sest
„Sehoma su õppetud on mulle kallim, kui mitto
tuhhat kullatükki.“ — (L. r. 119, 72.)

Mis se on, ja kuidas woiß üks kulunud ja kuul-
dud sanna rohkem wäärt olla ja suremat hinda
makssta, kui palju puhhast kulda, kelle eest keif
woiß sada, mis agga südda sowiß? —

Kas tõeste keif woiß sada? — Kas Sum-
mala rahho ka, kas Issanda armo ka, kas pühha
Waimo ossofamist ka?

Ei sedda kül mitte, sest muidu olleß rikkas
mees Ewangeliumi tähhendamisse sees sedda ka
sanud omma palju warrandussega ennesele ärraosta,
ja olleß ka temma wiimsest lahkumisse tunnist woi-
nud wööldud sada „et tedda inglidest kanti Abraami
süllesse,“ — (Luk. 16, 22.) agga ei mitte, nago
se nüüd seisab kirjas üllewel, ei mitte muud kui:
„ja tedda maeti mahha!“ — agga pärrasi on weel
üks sanna luggeda pörgo wallust, et tedda seäl sees
on wägga waewatud sanud! —
Kuld kaub, agga sanna jääb seisma. Monni

hea sanna seisab meles aasta otsa, ja monni kümme aastat, ja monni keif elloaeg.

Issa hea maenitsus surmawodi peäl leinaja poia wasto, ja emma wiimne sanna enne lahku- mist siit ilmast omma kurwastud tütre wasto, need jäid jubba mitmel korral kaitsejaks inglisk nende järrele jänud lastele, „kui kurrat kiusas kur- jaste!“ —

Se Katekismusse sanna: „heal mehel kuulma“ on keige süddame iggatsemisega ellosannad kuulma, nenda kui Maria kulis, Marta ödde, ja nenda kui Saulus kulis tee peäl Tamaskusse linna, ning sai selle ühhe sanna pärrast ümbermudetud risti waen- lassest risti usso armastajaks.

„Heal mehel kuulma“ on üks ütlematta kallis assti, ja paljo ausam kui hõbbe, ja hopis kallim kui kulb. Sepärrast kinnitas Issand mitmel kor- ral, kui ta alles omma õppetaja ammetit piddas siin meie nähtawa Ma peäl: „Kel kõrwad on kuulda, se kuulgo.“

Lõppetusses ütleme weel jure: Kel filmad on luggeda, se loego pühha kirja seest, et ka temma hingekest wiimselt taewa inglid kannaksid senna kofta, kenneft kirri tunnistab: „Mis film ei olle näinud, ja kõrw ei olle kuulnud, ja innimesse

süddamesse ei olle touznud, sedda on Summal
walmistanud neile, kes tedda armastawad. —
(1. Kor. 2, 19.) Amen.

So õn, se jägo mulle,
mo südda honeks sulle,
so sannaga mind toida,
so jure taewa aita.

V.

Jummal, Ma ning taewa Soja,
 Issa, Poeg ja pühha Waim,
 Sinna ö ning päwa toja,
 fu ning päike on so loom.
 Sinna wäggew kaitšia
 hoiad ommad lomad ka.

Lasse öga mödamiina
 minno kurja pattotö,
 jätta, Jesus, lahti sinna
 mull' so hawad pärrane;
 ei ma maialt abbi ja
 omma ello parranda.

Jesand, anna andeks, mis on enne efsitud sa-
 nud, ja ärra mäalleta mitte mo nore ea pattud.
 Suhhata Sinna mind öige tele, ja ärra jätta mind
 mitte abbita, kui mo rammo lõppeb, ja kui mo ello
 jouab otša pole. Sinno armo peäle on keif mo
 lotus tännapääv ja iggaweste. Amen.

Seie male olleme esimesse laua kolm käsko selletanud, mis lihhidelt kokkovoetakse selle sanna alla: „Sinna pead omma Jummalat armastama ille feige asja.“

Nüüd tulleb teise laua selletus, ja neid seitse käsko, mis seal peäl seisawad, woetakse kokko selle sannaga: „Sinna pead omma liggimest armastama kui isseennast.“

Teises Mosesse ramatus, 20. peatükis seisab neljas käsk:

„Sinna pead omma isä ja emma auustama, et sinno käski hästi käib, ja sinna kaua ellad Ma peäl.“

Ja Katelismus ütleb senna jure:

„Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma wannembid ja isfandid ei põlga egga wihhasta; — waid et meie neid auustame, tenime, nende sanna kuleme, ja neid armsaste ja kalliste peame.“

Olgo siis meie tännane sanna õppetus sest õigest wannematte auustamisest, ehk kuidä lapsed peawad omma isä ja emma ilka ja iggal aial viete auustama.

Tulleb meil kolm küsimist ärraselletada: esiteks: Mil wiisil peab wannembid auustama;

teiseks: Mikspärrast on Summal sedda käfnud;
kolmandaks: Kas olleme sedda käsko ka täitnud.

I.

Jehowa käst ei ütle mitte, et sa pead omma
isja auustama, sepärrast et temmal suur tarkus
Peas, woi et sa pead omma emmale auu andma,
sepärrast et temmal on suur armastus süddames.

Seft kui nendawisi käiks neljas käst, kus jääks
siis selle käsko õnnistus, et sannakuulja lapsel kässi
peab hästi käima, kui poeg on wahhest kümme kord
rohkem tarkust janud omma Pea siise korjata, kui
issal on; ja kui tüttar on wahhest tasjane kui tuike,
ja emma kärratses ühtepuhko läbbi maia, et polle
hommikust õhtuni rahho temma waljo taplemisse
pärrast!

Etks sedda polle ka jo olnud, et isja ei moista
omma paljas nimmi ühhe kirjutusse alla panna,
waid hädda pärrast agga kolm ristikest senna alla
tommata, ja ei moista muud keelt räfida, kui agga
se üks pärris Ma keel; agga poeg moistab kolmes
teles kõnnelda, ja temma kirjutus on ni selge kui
üks maal.

Kas nore innimesse tarkusse õppimist sünnib
siis wahhest laita? — Ei mitte koggoniste, waid
meie fidame sedda õigussega.

Muudkui sedda tei st asja laidame, kui mitmest kolist läbbikäinud surelinne pois ütles omma wanna õppimatta isja kohta: Mis sest tühjast ka weel auustada, ei ta moista muud kui sahha ja äggiga tallitada ja firwega ning labbidaga tööd teha; ei meie teed ei sünni enam ühte!

Ja kui pühapäwal firriko lähwad maalt wanna emmale, paslad jalgas, ja linna seest kenna tüttar, sidirättik peas, ja emma ellab küllas suitsu urtsiko sees, agga tüttar tallitab sakste toas kolmekordses kiwwi maias: agga ei moistagi pärrast firrikut mitme aia tagga emma kaele suud anda, — waid hoiab ennast emale, et se tallo innimenne tedda ei nääks: — siis ütleme kül, parrako Summal, kül se on üks waene luggu, et kurri waim on selle uhke nore innimesse Katekismusse seest sedda neljandamat käsko wäljakiskunud.

Lõppetussels seisko weel kaks kirjasanna surelisse poiale ning uhke tütrele mällestussels:

„Sedda filma, mis isja irwitab, ja ei tahha emma sanna kuulda, peawad kaarnad jõe äres wäljanokkima, ja kotka poiad sedda ärrasöma.“ — (Õpp. s. 30, 17.)

2.

Mitspärrast on siis Jehowa Summal sedda neljandamat käsko ni kowwaste ja kangeste finni-

tanud, et kes sedda rikkub, selle ello peab ilma õnnistuseta jäma?

Sepärrast, et kolmainus Summal tahhab isja ja emma auustamist laste poolt nenda arvata, nago needfinnatsed annaksid Temmale ennesele sedda auu kõrges, mis Issand nouab keikide käest, kedda temma nimme peäle sai ristitud.

Issja armastus ja Poia heldus ning pühha Waimo osasaminne peawad selle lapsega ollema, kes omma isja ja emma auustab omma Issanda kässo järrele ja temma meleheaks.

Wannematte auustamisest õppigo lapsokessed jubba norelt põlwelt, pärrast ka neile auu andma ja sannakuulmist üllesnäitama, kedda Summal on seädnuud mailma sisse, et temma pühha tahtminne peab sündima Ma peäl pattuste innimeste jures, nenda kui se sünnib taewas pühha inglitte jures.

Wannematte õigest auustamisest õppigo lapsed pärrast ka auustama ommad leiwawannemad, kolitajad, õppetajad, üllemad ja keik wallitusjed, ning nende sanna kuulma ja nende kässo täitma.

Agga küsits wahhest monni wastopanneja laps: Mis suurt head ollen minna siis omma wannematte poolt sanud, et ma pean neid nenda auustama, nago siin kästakse? —

Se peäle ütleme: Omma wannematteft olled sa sanud omma ello ja toidust ning õppetust, se pärrast ei tohhi sinna neid ärrapõlgada egga wihhastada, et sa ennast arwaksid ausam ja üllem ollewad omma tarkusse woi mu ollemisse polest; woi jälle, et sa ei wõtta nende sanna kuulda, waid olled üks üllemelelinne ning wastopanneja loom nende wasto.

Mõttele se peäle, mis sinnule ja keikile lastele on hirmotusseks üllespantud wanna Testamenti Samueli ramatus sest kuningaga Daweti poiast Absalomist, kes wimaks hirmsa otša leidis, kui ta läks omma isja wasto taplust piddama. Ni pea, kui ta omma lomaga sai „ühhe sure tamme alla, kel kerud oksad ollid, siis hakkas ta Pea tammeft kinni, ja temma jäi taewa ja Ma wahhele, rippuma, agga loom, mis temma al olli, läks omma teed, ja kuningaga peälil aias omma odda Absalomi süddame sisse, kui ta alles ellas kest tamme külges.“ — Ja se seisab ülleweel 2. Samueli ramatus, 18. peatükkis igga ühhe lapse luggemisseks, et ta mõtleks selle teise sanna peäle, mis on ööldud, et „isja õnnistamine, kinnitab laste koiad; agga emma ärrawanduminne kistsub nende allused ümber.“

3.

Müüd möttelgo iggäuks meitest holega järrele, kas olleme Jehowa neljandamat käsko täitnud ommast norest põlwest sadik selle päwani, kus meie isja panti firsto ja kus meie emma maeti mahha!

Sa kel se õn alles õitseb, et temma isja woi emma ellab ja ligub tännapääw alles peäl Ma, se pallugo andeks, esiteks küll Jummalä käest, agga pärrast sedda warsti omma isja ja emma käest, kui ta polle mitte moistnud ommad wannemad õiete auustada, ja neid tenida, nende sanna kuulda, ja neid armsaste ja kalliste pidada.

Sa kui monni inimenne ütles wasto: Minno hing on sest puhhas, ja mo südda ei kaeba mitte mo peäle, et ma olleksin milgi wiisil neljandamat käsko rikkunud, ja sega omma wannemattele liga teinud: siis wõttan isseärranis nisugguse jutlusse kuulja woi luggeja kohta paar küsimisse sannad weel jure panna, et kui monni pahha assti, mis ta on teinud, olleks wahhest temma melest läinud, ta woiks praego jälle ennese mele tulletada ja andeks palluda.

Õks sinnul polle wahhel häbbi olnud so wannemaid terretada, kui sinna üllema ja kolitud rahwaga räkisid, ja foggematta astus so wanna isja

tallopõia ridis so filmade ette, woi kui so ellatand emmate läks waesel wiisil faetud mõda ja mõtles ennese jures: Kas ta peaks ka monni sam liggemale astuma, et ta nüüd suurte sakste seltjis käib, ja kas ta peaks mulle terwit pakkuma, kes ma mitto böd ollen tedda kätte peäl figutanud, kui ta nuttis ja karjus, ja kui unni kaddus mo filmist ja kui põlwed tahtsid ärranõrkeda, temmaga eddasi taggasi kõndides ö otsa!

Kui sa jättad ommad penikesse rie kandjaid seisma, ja astud omma wanna ellatand emma jure, ning annad temma käele suud, siis peab küll so emmal hea meel ollema sest, et sa polle temma endist waewa ärraunnustanud, mis temmal olli, siis kui sa ei sanud weel sannagi suust böldud, ja siis kui sa ei sanud üks samgi kaidud omma eneste nõdra jalgade peäl: jah, emmal on siis küll hea meel selle lapselikko auustamisse pärrast, siiski on taewa inglidel weel surem rõõm sest, agga keige üllem rõmustus on Jehowa Summalal, kes isse on sedda neljandamat kasko wannematte auustamisest annud, kus on õnnistusse tootus jure pandud, et hea lapse kaski peab hästi kaima, ja et temma kawa peab ellama Ma peäl.

Kas siis ühhel hea sannakuuljal lapsel, kui se sureks kaskwab, on allati päwa paistminne temma

Ettegeft sannakuuljad lapsed ei ella jo kaua Ma peäl, waid monni surreb weel enne luggemist, ning monda kutsutakse õige luggemisse aial siit ilmast ärra, et kui teised lähwad pühhapäwal esimest korda Jeesusse armolauale, siis kantakse pärrast firrikut ühhe luggejalapse pusärki furnoaeda! —

Ärra arwa pühha kirja sannad mitte tähhe järrele, sest „kirjataht surretab,“ — waid arwa sedda waimo järrele, sest „waim teeb ellawaks.“

Kui ka ühhe hea lapse elloigga ei olle mitte kauaks siin Ma peäl, siiski jääb temma hea mälestus keikide mele, kes sedda on näinud ja kuulnud ning kes ennast on rõmustanud selle ülle, böldes: Kõl woib se issa omma kaks kät tännoga Summala wasto kokkopanna omma armsa poiolesse pärrast; ja kõi woib se emma ommad tännopalwed üllespole sata omma armsa tütrekesse polest, sest mis parremat rõmo woiks taewa Issa ühhe mehhele anda, kes temma mele pärrast on, kui et selle mehhe „naene on kui winapu, mis wilja kannab temma koia müride külges, ja et temma lapsed on kui õllipu wõrsud temma laua ümber. — (L. r. 128, 3.)

Rõmustage ja olge wägga rõõmsad, kes teie nüüd isse ollete jubba laste issad ja emmad, ja selle süddame tunnistus ei kaeba mitte teie peäle,

et teie ollesite omma wannemattete tülliks ja wae-
waks, ristiks ja koormaks, leinamisjeks ning pah-
handusjeks olnud; kes woite römoga fita: Sum-
mal on mulle armolinne olnud mo lapse põlwele,
et minno isja posse mitte ohkanud minno pärrast,
egga mo emma filmawet wallanud minno pärrast.

Agga se wasto kurwastage ja olge wägga kurwad,
kes teie nüüd isse ollete jubba laste isjad ja emmad,
ja kelle süddame tunnistus kaebab teie peäle, et
teie ei moistnud ommad wannemad öiete auustada,
siis kui nemmad alles ellapid siin Ma peäl! sest
nende surnoluud hingawad jubba mitto ja mitto
aastat ristide al, ja teie ei sa mitte ennam neid
andeks pallutud ärda filmaweega keige selle ütle-
matta wallo ja waewa pärrast, mis nemmad on
tunnud teie sanna kuulmatta ning wastopanneja mele
pärrast siis, kui nende filmad alles lahti ollid peäl
Ma, ja kui nende kaks kät polnud weel risti pan-
tud rinna peäl.

Sa kui teie näte, et monni ülleanneto poeg ei
wötta omma isja sanna kuulda, ja et monni ker-
gemelesinne tüttar naerab omma emma maenitusse
sannad: siis astuge nende ette, ja kulutage neile
waljuste Jehowa tulline wihha sanna kuulmatta
laste peäle: siis woiks ommeti ka weel teie jures
se kallis tootusse sanna tõeks sada: „Kui legi teie

seast tõe tee peält ärraeksiß, ja kegi pörab tedda jälle ümber tele, se peab teädma, et kes ühhe pattuse temma ekstitusse tee peält ümberpörab, se peästab hinge surmast, ja kattab pattude hulka finni." — (Sak. 5, 19.) Amen.

Sinno kätte annan minna
 onna ihho hingega!
 meled, mötted ja mis Sinna
 mulle annud, hoiad Sa.
 Kssand, minno pärria,
 wõtta onnad kaitseada.

VI.

Wõtta nüüd Issandat, wäggawat kunningat kita,
 oh minno hingeke, ärra uüüd aega teps wita.
 oh, minno meel,
 aia küil laulusid peäl!
 Mu Summalale ka näita!
 Mu Summalale ka näita!

Keida nüüd Issandat, kes sulle figgidust annud,
 kes selgest armust sind Summala lapses ou pannud :
 mõtle se peäl'
 kes keigewäggewam teäl,
 kes kui üks Issa sind kannud,
 kes kui üks Issa sind kannud.

Issand, anna meile omma Waimo, ärramoistma,
 kui wägga Sinna sedda laste seisust olled auusta-
 nud se läbbi, et sa isse olled innimesse lapses sa-
 nud, ja olled omma emma Maria kätte peäl hin-
 ganud. Peälegi olled sa neid ni armsaste ja lah-
 feste ennese jure kutsunud selle kässö läbbi, mis
 Sa wannemattele olled annud, kui sa ütlesid :

„Laste need lapsokessed minno jure tulla ja ärge keelge neid mitte, sest nisugguste pärralt on Summala riik.“ — (Mark. 10, 14.) Peaks siis ka meie kogodusse laste jures se kallis sanna töeks sama, et „wäetimate ja immewatte laste suust olled sinna ennesele kitust walmistanud.“ — (Matt. 21, 16.) Amen.

Wõtkem nüüd weel head õppetust neljandama kässo seest, mis nenda käib:

Sinna pead omma isä ja emma auustama, et sinno käsfi hästi käib, ja sinna kaua ellad Ma peäl.

Esimesse jutlus selle neljandama kässo ülle olli sest õigest wannematte auustamisest; teine jutlus sellesinnatse kässo ülle olgo sest õigest laste kaswatamisest.

I.

Summal isse on innimeste lapsed auustanud se läbbi, et temma omma ainosiündinud Poega on lastnud innimesse lapses sada.

Se au, mis lastele sünnib anda, ep olle mitte nende wannemattest Ma peält, waid se on Summala käest üllewelt. Sesinnane au pakkumine ei olle mitte sest, et monne lapse isä on

förgema ammeti seisusse sees, Ma foggodusse, fir-
rifo wöölmölder, wallawannem, woi peakohtomees;
ja Saksja foggodusse, et lapse isja on Baron,
Krahw woi Würst: waid nemmad keif on lihha
lihhaft sündinud ja nödrad innimesse lomakesed.

Se au, mis lastel on, ep olle ka mitte sest,
misuggused anded woi headusjed neile on
liggiantud, et küil monni isja surustelleb: „Kül
minno poial on tarf Pea ja terraw moistus, ja
temmast peab mul kord au sama foggodusse ees;“
— ja monni emma kidad: „Kül minno tütrele
on illus näggo ja armas palle jumme, ja temmast
peab mul kord rööm ollema rahwa ees!“

Parrako Summal, monni isja woi emma teeb
ennesele otsego ühhe wäärjummala omma ennese
ihho lapsest, ja aiab sedda sega öiete Satana kiu-
satusse wörgo sisse.

Wahhest on sinno körwad ka jubba kuulnud
monne wannematte suust nisuggused jölledad kön-
ned: „Dih, ei sa ükski küllalaps minno lapse
wasto, kui terrawaste moistab se kosta, kui tar-
gaste oskab se wastust anda. Kül te näte, sest
saab üks immeassti rahwa nähhes, ja temma woi
wimaks monne förge au-reddeli pulga peäle ülles
fada!“ —

Ja laps kuleb körwalt, ja temmal on hea

meel, ning arwab ennast weel üllemaks, kui wannemad temmast kiitsid: agga wiimne luggu on häbbinaer ja wiljakõrre assemel kaswab ohhaka poõsas ülles! —

Sest jõlledad lapse wannemad ei moistagi siis weel witsakimp kätte wõtta, kui se karristus on õige rohkeste ärratenitud, waid siis kuuldakse sedda kõnnet: „Egga selle pissokesse wallesanna pärrast ei sünni mitte warsi kasse õksad leigata, ja egga selle weikesse näppo ammeti pärrast ei sünni jubba karristust anda. Ta teggi sedda omma lapselikko rumalusse sees; küll se kaub ärra, kui Summal annab temmale ellopäiwi, et ta suremaks jaab.“ —

Nisuggused wannemad andwad omma lapsele leiwa assemel kiwwi kätte, ja pistwad kalla koha temmale maddo poue. Nisuggused wannemad küllawawad uhkusse semet lapse süddamesse, ja ei moista mitte ärraarwata, et Summal panneb sureliste wasto, agga et temma annab ükspäinisi allandlikkuile armo.

Seie male olleme neist wannemattest kulutanud, kes omma ihho lastest teggid ennestele otsego ühhe wäärjummala, kellele nemmad nisuggust auu andsid, nago ei sünni anda.

Nüüd peame weel monni sanna jure üttema neist wannemattest, kes selle polest ekswad, et nemmad omma lastele jälle teistmodi auu pakkwad,

mis neile ka mitte ei sünni anda. Nende efsiatte kõnne käib seddawisi, et nad ütlewad: „Laste südda on ni puhhas nago se walge lummi, mis taewast mahha tulleb. Pattust nemmad ei tea, ja kurjussest ei moista nemmad arwata. Snsalik on nende põlli Ma peäl, ja kui surrewad, lähwad nende hingekesked otsekohhe Paradisi aeda.“

Kas se on siis ka keif nenda tõssi? —

Seädlem nende wannematte kiitlemist omma laste hinge puhtussest kõrwo pühha kirja tunnistussega, siis same kohhe ärramoista, kumma pool õigus on, ja kus jälle walle seisab.

Piiblimat ütleb: „Innimesse süddame mõtlemissed on kurjad temma lapsepõlwest.“ — (1. Mos. 8, 21.)

Selle tõe sannale panneme weel jure, et pärrast meie eeswannematte, Adama ning Ewa, pattolangemist, ep olle ükski innimesse lapse südda enam puhhas egga walge, nenda kui se walge lummi, mis taewast üllewelt mahha tulleb: waid, mis lihast on sündinud, se on ka lihast pärrinud patto rojastust.

Braego sündinud hunti poial polle külweel mitte sedda joudo kä, et ta saaks lamba tallekest metsa wia; ja rebbasest sündinud lomake ei wõtta kül weel mitte kanna poega ärramurda: siiski on

mollemattel jubba hambad suus, ja tulleb se wannemattest pärritud kiskumisse kunst peagi ka nende wäetimate lomade kätte, ni pea kui need on suremaks kaswanud.

Arwa sedda asja innimeste laste kohta, siis sa tead, kas lapsed on puhtad süddamest, woi kas need on paljo enneminne patto sees sadud ja sündinud selle kirja sanna järrele: „Wata, üllekohto sees ollen ma sünnitud, ja patto sees on mo emma mind sanud.“ — (L. r. 51, 7.)

Siis olgo nüüd ni paljo meil teäda, et kui Issand Jesus ülles wanna rahwa kohta: „Kui teie ei pöra ümber, ja ei sa kui lapsokesjed, siis ei sa teie mitte taewariki.“ — (Matt. 18, 3.) siis on temma sedda ütelnud, ei mitte selle puhtusse ning õigusse pärrast, mis lapsed olleksid pärinud omma wannematte käest, waid selle armo ja heldusse pärrast, mis Issand isse neile on annud üllewelt omma pühha ristmisse Saakramenti sees.

Nenda wiisi moistkem sedda pühha laste-armastaja sanna ärra, mis ta ütles: „Laske need lapsokesjed minno jure tulla, sest nende pärralt on taewariik.“

Selle sannaga on temma meie lapsed pühhitse nud, ja nüüd moistame ka neid teisi tunnistusfi ärra, mis laste kohta on üllespantud, et: „imme-

watte suust on Issand ennesele kitust walmistanud,“
 et „nende inglid näwad allati taewa Issa palle,“
 et „kes nisuggust last wasto wõttab, se wõttab tedda
 wasto.“

Sepärrast ruttawad ka õiged laste-armastajad
 wannemad sega, et nende laste peäle saaks pühha
 ristmisse armowessi wäljawallatud, ning et selle-
 finnatse ue sündimisse weega nemmad saaksid üm-
 bermudetud pattustest innimeste lastest pühhitsetud
 Summala lapsiks ja iggawesse ello päriatteks.

Keif au ja õigus, keif arm ja heldus, mis
 Summala Poeg Jesus Kristus on ärrateninud
 meie hinge heaks omma ello ja kannatusse, omma
 surma ja üllestousmisse läbbi, — se peab meie
 lastele heaks tulles, ni pea fui neid ristitakse
 kolmaino Summala nimme peäle.

Wadderid towad küll üht waest, pattust ning
 rojast lapsokest ristmissele, agga pärrast selle Saak-
 ramenti armo samist saab wannemattele taggast
 antud üks õnnistud, pühhitsetud ning lunnastud
 Summala laps.

Inglid taewast tulleswad temmale kaitsejaks ja
 usklikkude palwed tousewad temma pärrast ülles
 nago maggus wiroti suits Jehowa aujärje pole.

Et siis suur Summal nisuggust kallist warran-
 dust wannematte kätte on uskunud, siis peawad

nemmad sedda warra ka hõlega hoidma, et se mitte raisko et lähhä egga hukka ei ja! —

Üllem asfi on laste ülleskaswatamisje jures, et warra, nende ello hommikul, saaks Summala sanna seme nende süddame põllo peäle külwatud.

Ja se wasto, kui üks ülleanneto innimenne kat-
sufs sedda usflikko lapsokest ärrapõörda tõesanna tee
peält, siis teädko sesamma hingetapja, et temma
kohhta seisab se raske sanna üllewel sest „westikiw-
wist kaela,“ mis nenda ütleb: „Agga kes pahhan-
dab ühhe neistsinnatsist pissokessist, kes minno sisse
uskwad, sel on parrem, et westikiwwi temma kaela
peaks podama, ja tedda ärraupputadama süggawama
merre kohhta. — (Matt. 18, 6.)

Agga monned laste wannemad eksiwad ka selle
asja polest, et nemmad arwawad ennast õiged
laste-armastajad ollewad, sepärrast et nemmad
omma lastele keisjuggust head ja õnne tahhaksid
walmis murretseda, ja ei tea mitte, et taewalik õn-
nistus on surema hinna wäärt kui mapeälne on,
ja et waimolif warrandus maksab rohkem kui ilma-
lif riffus.

Sest olleksid wannemad ka keisjuggust hüüd
ja warra omma laste jauks kofkoforjanud, ei mitte
üks aasta, waid kümme aastat järgeste, woi ka
weel rohkem aega: siiski peaksid nemmad ommeti ka

se peäle mötlemä, et tullekahjo ning weehädda ja wargakäsfi woiwad pari tunniga ka nisugguse ilma-
likko warrandussele otsa tehha, mis wahhest mitme
aasta waewaga sai kokko murretsetud! —

Ja weel peäle sedda peab ommeti iggamees ka
se peäle mötlemä, et ilmalik rikkus ilma Summala
fannata ja ilma süddame usjota on jo enneminne
arwata ühheks sureks kahjuks, kui et se peaks head
õnne walmistama sellele, kes nisugguse kadduma
asja peäle leit omma lotust panneb.

Subba selle sanna paljas heäl rikkus peaks
meie mele tulletama sedda teist sanna: rikkub, et
kui meie neid laks sanno teine teise kõrwo seäme,
stis käib se nenda: rikkus rikkub! —

Kedda ta rikkub? — Shho ja hinge! — Kuida
wisi ta rikkub? — Se läbbi, et rikkas lodab om-
ma rikkusse peäle, agga ei mitte ellawa Summala
peäle! —

Monni issa tahhaks otsego hulluks jada selle
murre al, ja monni emma tahhaks ommad filmad
peast ärrakautada selle leino nutmisse al, et Sum-
mal wöttis nende piskofest lapsokest kätkest wälja,
ja et wannemad omma teigekallimat ellowarrandust
pididid furnofirstoga wima laugele ärra nende ello-
maiaast senna, kus ristikesjed peäl Ma, ja kus us-
fikesjed mulla al! —

Kui kegi peaks neile ütlemas: Tundke ärra, teie pimmedad lomad, et Issand Jesus on teie lapsokessesele keige kallimat ellamisse kofta annud taewa römüsus ning Paradiisi aedas, et need pühhad arrus ning inglitte seltsis sedda iggawest Hallelujah laulwad. Agga kui se laps olleks teie uskmatta süddame holekandmisse alla jänud: siis olleks temma wiimne ots olnud „ulluminne ja hammaste kiristaminne“ nende ärrawannutud ning hukkamoistetud pörgolistega, kus nende tulli ei kustu ja kus nende us ei surre! —

Agga jummalakartmatta issa ning uskmatta emma ei wötta nisuggust tössidusse janna mitte uskuda, sest lomolik innimenne on jo isse ennesest koggoniste pimme ja sögge waimo sallausi ärratundma, ning selle kirjasanna süggawust ärramoistma: „Mis kasso on innimesjel sest, kui temma keik se mailma kassuks saaks, agga omma hingele kahjo teeks; ehk mis lunnastamisse hinda woib innimenne anda omma hinge eest? — (Matt. 16, 26.)

Sepärrast wöttab se õige, tössine laste Armataja monda tallekest siit ilmalikko karja Ma peält ärrakutsuda ühte parrema ellamisse kofta, et se mitte ei saaks kiskja hunti jauks, waid et sedda saaks armust asjutud nende taewalikko asade peäle,

kus nisuggune ello hallikas wäljakeeb, mis iggaweste kosjutab.

Kes sedda jutlusse kõnnet on seie male omma filmadega ärraluggenud, se woiks nüüd praego omma süddamega arro piddada, kas temma seiemale on ommad lapsokessed üleskaswatanud nende hinge õnnistusses, woi kas se olli enneminne nende hinge huffatusses!? —

Misjugguse asja läbbi saatwad siis wannemad ommad lapsed laia ärrarikkumisse tee peäle? — Se sünnib mitmet modi: kui laps kuleb omma isja woi emma suust pilkamisse sanno Summala janna kofta ning koggodusse hinge karjaste kofta, ning pühha kirja luggemisse pärrast, ja hommiko ja õhto palwe piddamisse polest: — eks se leif olle arwata, nago Satan tulles ellawalt ja awwalikkult lest päwa aego umbrohho semet külwama selle põlloma peäle, mis peaks Issanda tahtmisse järrele nisso wihhud ette toma leikusse päwa jauks.

Ommad karjalomad woib ka uskmatta weikste karjane hoida metsalisse peäle-tullemisse eest, kui ta agga ommad filmad hästi lahti hoiab: agga ommad ihholapsed ei sa wannemad mitte hinge waenlasse eest hoitud, kui nemmad mitte ärda eestpallumisfega otsego tullist müri ülles ei ehbita, mis kurja waimo nolid ei lasse lapsokesse süddant hawata.

Lõppetusselts seisko siin weel monni lühhem
fanna järrele mõtlemisselts laste wannemattete.

Esimesenne olgo meie omma rahwa wanna
fanna: „Midda armsam laps, sedda kibbedam
wits!“

Teine olgo õnsa Lutterusse fanna: „Lapse
kaswatamisse jures seisko maggus õun kibbeda
witsa kõrwas!“ — se on meie rahwa kele järrele:
„hirmo ja armo! — ja pühha kirja järrele:
käst ja armoõppetus.

Need kaks kallist asja jubhatago meid elloteed
käima meie mapeälse ellootsani. Amen.

Kida nüüd Issandat, kida nüüd Jumjala nimme!
mis ial ligub, se kiitko, sest Demma teeb imme!

so walgus Ta:

sedd' ärra unuusta sa,

sest ütle kites nüüd Amen,

sest ütle kites nüüd Amen.

VII.

Armas Jeesus, armwita
 sinno saanna hästi kuulda,
 meelt ja mõtted walmista,
 palwed armust wasto wõtta.

Sinno Waim meid walgustago,
 Ma peält taewa juhhatago.

Meil on selge rummalus,
 kui so pühha Waim ei õppe',
 süddames on pimmedus,
 ei se ennesest ei lõppe.

Meie kuhhogi ei kõlba,
 kui sa isse meid ei sada.

Jeesand, anna meile omma armo, et sesinnane
 tunnife woiks öiete õnnistud olla meie süddamette
 külges, nenda et selle tännase luggemisese hinge-
 kasso woiks weel ullatada senna teise ello sisse,
 mis sa meile olled tootanud armust anda seäl
 õnsalikkus taewarikis. Jah, anna meile rohkest
 käest omma armo weel ennam, kui meie moistame
 ja pallume. Amen.

Wies käst:

Sinna ei pea mitte tapma.

Mis se on? — Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse ihhule ühtegi kahjo egga kurja ei te;

waid et meie tedda aitame, ja temmale head teme keige ihho hädda sees. — Amen.

Sellesamma Katekismusse selletusse järrele olgo siis ka meie tännane waimolif kõnne kahhes jaus, et tuleme

essiteks sest, mis on keeldud wiema kässo sees, ja teiseks sest, mis on kästud wiema kässo järrele.

I.

Keeldud on, et meie omma liggimessele ühtegi kahjo egga kurja ei te.

Ülleülitse on keeldud, et ükski hing ei tohhi innimesse werd ärrawallada ning sega wennatapja Raini sarnatseks sada. Siiski polle sest weel küll, et ja ei lähhä noa egga kirwega, moõga egga od-daga teise mehhe kaela: waid keif mu pahhandus ja liigtego on ka kowwaste ärrakeeldud, kust liggimesse ihhule woiks monni kahjo sada.

Agga nenda kui nähtaw ihho on näggematta hinge ellamisse kooda, ja nenda kui ühhe maia perremees on ikka rohkem wäärt, kui se hone, kus

sees temma ellab: siis peame weel üks sannake jenna jure pannema, et ütleme:

Meie ei tohhi omma liggimesse ihhule egga temma hingele ühtegi asja tehha, kennest temmal woiks monni wallo ja waew tulla, sest sedda on Jehowa Summal wiema kässo sees kangeste ärra-feelnud.

Sesamma pühha Roja, kes meile on annud ihho ja hinge, Se tahhab omma kässo läbbi ka ka mollemad hoida, ihho ja hinge, et ükski ei pea omma liggimesse ihhule wallo saatma egga temma hingele waewa teggema.

Kui wägga hirmus ning jälle asfi se on, kui fegi teise innimesse ellule otsa teeb, sedda woime ka jubba sest ärraarmata, et ni pea kui monne luggemisse tükki sees nijuggune sanna tulles ette: „siis leiti tedda tee äres tappetud ollewad, ja feif temma näggo olli werrifels ärrakistud;“ — woi jälle ühhe kulutud kõnne sees, kui üks ütleb; „ni pea, kui tüf maad olin metsateed eddast sõitnud, näggin seddasamma tekäia meest ärratappetud maas ollewad, kes õhto olli meil õmaiaks käinud. Peäl-missed rided feif ärrakistud, lahtine haaw rinna peäl, et olli nähha püsfiga mahhalastud ollewad.“

Kes olleks küll ni kowwa süddamega lodud in-nimenne, kes nijuggust kõnnet kuuldes, ei armaks

sest ühtegi, waid ütles: „Mis suur asji se siis on, üks hing wähhem Ma peäl, eks neid muidogi polle paksult kül jubba külwatud ülle mailma, et teine sööb teise leiba eest ärra!“

Minna arwan, et iggäüks selle könne kuulja woiks enneminne möttelda omma süddame sees, woi ütelda omma suga: „Oh mis hirmus jälle teggo! Peaks Jummal ommeti pea lastma ilmsiks sada, kes sedda mõrtsuka teggo on teinud? — Mis hirmo olleksin minna isse tunnud, kui pimmedas metsas tulles üks mo peäle, ja sihhib püsfiga minno kofta, ja tahhab mo ellule järsko otsa tehha!“ —

Agga mis peame sest arwama, et aia=lehtede luggeja ei koftu mitte nenda ärra, kui ta seält seest loeb: „Lahhengus tullid waenlassed kange ooga meie peäle, et neid wois pea kaks kord rohkem olla söamehhi, kui meie ollime. Päwa lodeni turis taplus: teisel hommikul leiti wälja peält liggi kolm sadda furnuid, agga nende poolt olli weel rohkem.“ —

Senni kaua kui alles pattused innimesesed ellawad Ma peäl, ja ei mitte pühhad inglid: senni kaua ei sa ka söaasji Ma peält löppema. Sa ni kaua, kui Jummal on funningaid seädnud üllemaiks Ma wallitsejais, siis on ka nende kofhus

šõamehhi piddada, kes sedda rigimaad peawad faitsema woõra meeste peäle tungimisse wasto.

Kes wanna Testamenti ramatust loeb, kuida Iisraeli rahwas pididi mitto aastat sõõddima Bilistide ja Edomi rahwa wasto, ja Moabi ning Ammoni meestega, kes neid ei lasknud sedda tootud Kanaani maad rahhus piddada, mis suur Summal isse omma ärrawallitsetud Iisraeli rahwale olli annud pärrandusfeks: egga nisugguste wanna Testamenti luggemiste jures luggeja südda ei tunne ka mitte sedda hirmo jällestust, kui ta loeb, et rohkem kui paar tuhhat innimesst on sel taplusse päwal moõga terra alla langenu.

Ugga foggoniste teine luggu on siis, kui temma loeb sest wennatapjast Kainist: „ja Kain räkis omma wenna Abeliga: ja se sündis, kui nemmad wäljal ollid, siis kippus Kain omma wenna Abeli peäle, ja ta tappis tedda ärra.“ — (1. Mos. 4, 8.) ning se teine koht, kus on kirjotud: „Ja Jehowa ütles: Mis sa ollid teinud? sinno wenna werre heäl kiskendab minno pole Ma peält. Ärranetud ollid sinna siit, ja hulkumas ning pöggenemas pead sa Ma peäl ollema.“

Nisuggune luggemisse tük panneb meie ihho werd otsego seisma meie ello soonte sees, kui seäl jures mõtleme: „Oh, mis wallo pididi esstimenne

Adam tundma, kui ta leidis omma armsa poia
 Abeli temma werres maas mahhalödud põsleta-
 misse ohwri kõrwas; ja mis ahvastust wois meie
 leikide emma Ewa tunda, kui ta omma süddame
 armokest pididi hauda pannema ärramäddanemisse
 jauks mulla alla!" —

Nenda kui meie eeswannematte leinamisse pä-
 wal käis wallomöök nende süddamest läbbi, ni-
 sammoti same ka meie iggakord süggawaste ligu-
 tud sellesinnatse luggemisse tükki jures sest wenna-
 tapja Kainist, et peame agga palluma: „Ärra sada
 meid mitte kiusatusse siisse, sest meie ei tea mitte
 enne ettearwata, mis süggused hirmsad asjad woi-
 wad ka meile weel kätte tulla kurja waimo kiusa-
 missest!" —

„Walwage ja palluge, et teie kiusatusse siisse
 ei sa," — kül se peaks meile iggaühhele üks wäg-
 ga tarwilinne ning iggapäine palwe õhkaminne
 ollema! —

Need innimesse tapjad, kes liina keldris istu-
 sid raud ristide tagga, enne kui neid ärrasadetakse
 kaugele Pohja male, rohkem kui tuhhat pennifoor-
 mat maad nende isfamaalt ärra: egga nemmadgi
 ei moistnud arwata siis, kui pärrast luggemisse
 aega esimest korda koggodusse koias Jesusse armo-
 lauale tullid: — egga nad siis ei moistnud ette

arwata, et need sammad kaks kät, mis sel päwal risti ollid pantud ärdas palwe piddamisses Issanda pole, et need kaks kät saaks kord innimesse werrega rojastud sama, ja et nende ümber peab kord raud ahhelad kinnilidetud sama pitka teekäigi peäle! —

Siiski jättame nüüd järrele neist mõrtsukat-
test kõnnet piddama, kes noa woi kirwega omma
liggimesse peäle tulleswad nende ellule otja teg-
gema; ning jägo ka se teine kõnne nüüd järrele
sest sõa asjast, kus ülle tuhhat meeste hinge pea-
wad 5 hinge rigima kaitsemisesses Runninga tenis-
tusse alla minnema, et siis üllejäänud 995 meest
woiksid rahhus koddo seista omma argipäwa tö-
jure ja omma pühhapäwa Summala tenistusesse.

2.

Meil tulles nüüd teises jutlusse jaus weel
sedda tükki laiemalt ärrafelletada, mis p ärrast se
on ni suur pat Jehowa ees, kui legi omma liggi-
messe ihho woi hingele kahjo ja kurja teeb. Se
on selle pärrast, et meile teikidele on üks ja se-
samma armastusse käst antud, et peame omma
liggimest armastama kui isseennast.

Sedda taewa Issa kästo on Summala Poeg
se läbbi kinnitanud, et ta on meie wennaks sanud

ning innimesse näul Ma peäl ellanud, et siis keif innimesed Ma peäl peaksid ennast wennaiks ning õeks nimmetama omma Issanda Jeesuse Kristusse sees, ning selle armolapsiks sama, kelle pole hüame palludes: „Issa meie, kes sa olled taewas.“

Sesamma taewa Issa on siis ka omma Poia läbbi meile lasknud kulutada, et temma ei tahha mitte ükspäinisi nisuggust meest wenna tapjaks arwata, kes teist innimest suruks lööb: waid et Temma ees on keif ilma asjata wiha kandminne üks nuhtlusse wäärt pattokombe ristirahwa kogoduses.

Sest nenda loeme, et Jeesus on sedda wiemat käsko omma kuuljatele ärraselletanud mäe jutluses, et ta ütles nende wasto: „Teie ollete kuulnud, et wannemille on räkitud: Sinna ei pea mitte tapma: agga kes ial tappab, on kohto wäärt.“

„Agga minna ütlen teile, et iggäuks, kes omma wenna peäle ilmaasjata wiha kannab, on kohto wäärt. — (Matt. 5, 21.)

Ja Jeesuse armsam Sünger Joannes ütleb weel senna jure meile keifile maenitsemisefes ning meles piddamisefes: „Iggäuks, kes omma wenna wihtab, se on innimesse tapja, ja teie teate, etei ühhelgi innimesse tapjal ei olle iggawest ello enese sisse jäwad. — (1. Joan. 3, 15.)

Meist pühha firja tunnistustest tunneme jubba ärra, et wies käst polle mitte antud ükspäinis nende kohta, kes kae ja firmega omma liggimesse ihhule kurja tewad, waid ka keikide kohta, kes omma mele ning waimo sees omma wennale kurja sowiwad.

Selle järrele moistko siis iggamees isse ärra, kus jao sisse wiimselt arwatakse sel surel arroadmisse ning kohtomoistmisse päwal neid innimesi, kes agga ühtepuhko ilmalikko warrandust kokkora jawad, kas kawwalal kombel sedda teiste käest ärrapettes, woi wäggiwaldsel wiisil sedda waeste käest ärrarijudes; kes omma perre rahwast waewawad liig raste töga, ja ei tahhagi pühhapäwal neile wähhä hingamist anda; kes lesknaeste ning waeste laste filmist filmawet wäljapiggistawad, ja on weel rõõmsad ning julged seäl jures, nago polleksgi kohtomoistjat ning kättemaksjat Pea kohtas.

Mailma ees woib neil keikidel wahhest suur ja aus nimmi olla, Summala ees arwatakse neid wennatapjais! —

Kus jääb weel se hull effitajaid, kes teise inimesse hinge püüdwad Satana wõrkude sisse tommata, kas libbeda felega neid ennese pole kutsudes, woi jälle wäekaupa nende peäle kippudes! —

Wõtkem weel senna jure keik swimajad, wan-

dujad, taplejad ning mäsšajad, siis same alles arro, kui mitmede peäle käib wiema kässo kange sanna: „Sinna ei pea mitte tapma.“

Töest, monni hing, kes seddasinnast jutlust hakkas eestotsast luggema, mõtles ommas süddames: On se wiema kässo selletus nüüd kord seie ramatusse üllespantud, ja ollen ma järgemöda teised jutlused läbbi luggenud ning seält seest head õppetust sanud omma hingele, siis ei tahhaks ma sedda tükki mitte luggematta jätta: siiski tänno Summalale, posse ma seiemale kellegi ellopäwad mõrtsuka modi lõppetanud, egga tulle minnule ka eddaspidi nisuggust hirmsat mõttet pähhä, et minna wõttafsin omma liggimest mahhalüa.

Agga ni pea kui sesamma selle ramato luggeja on seie male moistusse ning järrele mõtlemisega luggenud, siis woiks temmale ommeti peagi se mõtte tulla, et temma ka wiema kässo wasto jaggedaste on patto teinud feigeteädwa ning feigenäggia Jehowa Summala ees, ni mitto korda, kui temma wiha ja waeno mõttele omma liggimesse wasto maad ja rumi andis omma süddame sees.

3.

Agga siis tahhaks temma ka hea melega wimaks selle asja polest õppetust sada, kuidas wiist

rahho waim ning armastusse meel woiks woimust sada ülle nende pahhandusse waimude, mis seie male pri forterit ennestele on wõtnud temma süddame sees.

Kes sadab meid surma koiast wälja ellohone sisse astuma, sest keik wihhakarndminne tulleb surma peälifko käest, agga keik armonäitminne tulleb Gilo Würsti käest.

Meie peame sullaste kässo wallitsusse alt noudma wabbatlaste armoõppetusse õnnistusjele sada selle Waimo abbi läbbi, kes meid leige tõe sisse juhatab.

Kes seie male olli koormatud ning waewatud omma ennese süddame tunnistusje läbbi, mis temma peäle kaebas, et ta on omma wihha kandmissjega Summala ees üks Wennatapja olnud, se tulgo selle iggawesse Leppitaja jure palluma, et se woiks temmale temma endised ülleastmissjed andeks anda, ning tedda kaitseada omma armotiwade al, et eddaspidi kurrati nolid ei sa temma peäle tulla ning tedda surmani hawata.

Se kannapioike, mis omma emma pehme tiwade alt ärrajookseb, kui kurri kul on üllewelt warritsemas, se saab ka peagi surma sagiks; agga mis kannapioike hoiab ennast emma warjokaitse-

missee al, ei sedda ei sa pahha lind mitte omma
küenede wahhel ärrawia. —

Sedda mörtsukat Barrabast pallusid Juda rah-
was lahti Pilatusse käest, agga sedda pühha Je-
susest saatsid nemmad surma kannatusse alla! —

Se pühha werri, mis temma kässist ja jalgust
seie Ma peäle on langenud, — se woib ükspäinis
meid ärraleppitada, kui kange käst meid hukka
moistab.

Olgo kül meie pattud ellepunnased Jehowa
ees, siiski peawad need lumme walgeks sama Sum-
mala Poia ennese kalli armotootuse järrele.

Sepärrast hüame ka wiimselt: „Oh sa Sum-
mala Tal, kes sa mailma pattud ärrakannud, hal-
lasta meie peäle ning anna meile omma armo!
Amen.“

Oh, sa walgus walgusest,
kes meil' Issast taewast antud,
te, ma pallun süddamest,
süddant, suud ja kõrwad lahti.

Balwed, laulud, Jeesus! sinna
lasse hästi korda miina.

VIII.

Sull', sull', Jehowa tahhan laulda,
muud Summalat ei olle sinnota.

Mo laulo wõtta, Issand kuulda,
oh, aita mind so Waimo wäega,
et sedda teen Jeesuse nimme sees,
siis maksab se ta labbi sinno ees.

Mind, Issa! tomma Poia jure,
et Poeg mind jälle tommaks Sinnule,
et ellaks mo sees waimo murre,
head meelt ja moistust annaks minnule;
siis ma so rahho tunnen enneses,
ja mängin lauldes Sulle süddames.

Armas Õnnisteggia Jeesus Kristus, kes sa
isfe oled omma tõesuga ütelnud, et: „õnsad on
need rahhonoudjad, sest neid peab Summala lap-
siks hütama; — (Matt. 5, 9.) anna siis ka meile
sedda kallist rahho Waimo üllewelt, et woiktime
sinno õnnistud rahwa nimme ennesele sada, ning
sedda hoida omma ello otsani. Amen.

Et küll kord olleme jubba wiema kässo selle-
tust kuulda sanud, kus meid sai õppetud, et meie
ei pea „omma liggimesse ihhule ühtegi kahjo egga
kurja teggema:“ siiski on selle käsule:

Sinna ei pea mitte tapma,
weel üks teine selletusse sanna jure pantud, mis
nenda käib, et „meie omma liggimest peame
aitama ja temmale head teggema keige ihho hädda
fees.“

Siis olgo meie tännase jutlusse üllem sanna
nenda etteseätud:

Armasta omma liggimest kui isseennast.

Kahhe küssimiste peäle andko meie süddame
tunnistus wastust:

essiteks: Kes on siis minno liggimenne?

ja teiseks: Kuida wiisi pean tedda armast-
tama?

1.

Tulli kord üks firjatundja Jesusse jure ja küs-
sis temma käest: „Õppetaja, mis pean ma teg-
gema, et ma iggawesse ello pärrin?“

Sa kui Jesus tedda senna olli juhhatanud, et
ta isse omma suga üllesütles, et üllem käst on:
„Summalat armastama ülle keige asja, ja omma
liggimest kui isseennast,“ — siis küsis firjatundja
weel: „Kes on siis mo liggimenne?“ — (Luk. 10, 29.)

Se peäle räfis temmale Israeli õppetaja sedda kallist tähhendamisse sanna sest hallastajast Samaria mehhest, kes selle häddalisse eest murret piddas, kennest Preester ja Lewit ollid ilma armota möda läinud, et nemmad temma wallust egga waewast ei holind, waid jätšid tedda tee äre poolfurnud mahha.

Räsfotundja teadis 1800 aasta eest kül viete wastada, et üllem käst on armastus Summalaja liggimesse wasto; — ja meie, kes 1800 aastat pärrast sedda meest ellame, moistame ka wägga selgeste omma suga võlda: „Armasta omma Summalat ülle keige asja, ja omma liggimest kui isseennast;“ — agga kui paljo on neid, kes ka töes ja waimus, ei mitte üksi su waid ka süddamega sedda käsko sest liggimesse armastussest täidawad nenda, et Summalal woiks hea meel nendest olla? —

Monni firrikolinne, kel selge laulo heäl on lodud, wõttab kül iggal pühhapäwal sure koggodussega laulda: „Meist mele hea on Summalal, suur rahhopõlw on taewa al, keif waen on otja sanud;“ — ja ommeti peaks ta õigusse järrele, ni pea kui rahwas laulab: „Au, kitus olgo iggawest,“ ja hakkab jubba senna sama, kus se sanna sest meleheast tulles, mis Summalal on: —

ommeti peats se innimenne siis mani ennast kum-
mardama, ja häbbi pärrast kahhe käega ommad
filmad finnikatma, sepärrast et ta peab teadma,
et temmast ei woi kül Jummalal mitte head
meelt olla! —

Temma armastus liggimesse wasto on jo am-
mogi ärrakustunud, ja kurri waim on ämbri täie
wihhawet selle armastusse sädeme peäle wiska-
nud, mis sel hingel olli need paar nädalat lug-
gemisse aial, ja kui ta esimest korda Jesusse ar-
molauale tulli.

Temma kurja süddame pärrast ei sa „rahho-
pölw“ mitte sisetulla temma maialiste jure, sest
walge rahho-tuife ei panne ommad jallad mitte
musta ning rojase lohha peäle. — Reik wihha-
waen on tulnud senna perresse selle pahha inni-
messe kelepelmisse ja riidlemisse ning kaddedusse
pärrast! —

Mis on fergem, kui suga üttelda: „Ma ar-
mastan omma liggimest,“ — agga paljuks neid
on ülle jure koggodusse, kes tõe ja teoga omma
liggimesse armastust üllesnäitawad? —

Rikkas mees Ewangeliumis olleks ka wahhest
ennast kiitnud liggimesse armastajaks, sepärrast et
temma sögilaua äres ollid iggapääw hulk söbro
ennast rõmustamas: agga miks se rikkas mees ei

saatnud ka lord monni leiwakannikas senna wär-
rawa ette, kus waene mees maas olli, kes ka
monne korokesse eest olleks tänno annud.

Koerad hallastasid ta peäle, ja tullid temma
wallo wähhendama, et need temma paised lakkusid,
agga se mees, kes „ennast purpuri ja kalli lin-
nase ridega ehhtas, ja kes iggapääw ellas rõm-
faste ja sureste,“ — ei se ei tulnud mitte lord ka
watama sedda waest Laatsarust, et ta olleks tem-
male armo näitnud ta sures häddas! (Lut. 10, 19.)

Ja ärrapölgitud Samaria mees wiis sedda
hawatud tee ärest omma weoloma selgas ömaiasse,
ja kandis hoolt temma eest: agga aus Lewit, kel
allati olli Summala sannaga teggemist, mötles:
„Mis minnul woõra mehhega asja on!“ — ja
se auustud Preester, kes igga pühhapääw rahwale
pidi Jehowa käske etteseädma, läks ka ilma hal-
lastusfeta möda, nago polleks ta elladesgi kuul-
nud sedda sannakest: „Sa pead omma liggimest
armastama kui isseennast!“

Mailma rahwal on sefinnane sanna sest liggi-
messe armastussest kül jölledusseks, sest nemmad
on ennestele üks isfesuggune moistosanna wälja-
möelnud, mis nende süddame kowwadust peab
wabbandama, ja se sanna käib nenda: „Särk on
ikka lähäm ihhule, kui kuub!“ — se on: Igga-

mees mõttelgo esiteks omma ennese kasso peäle ja mis temma ennesele heaks tulleb, agga kes woib keikide sõjatte suud ärratäita? —

Häbbiks neile ütleb Turgi rahwa moistosanna foggoniste teistwiisi: „Keige esiteks aita omma liggimest, agga mis siis weel ülle jääb, sedda hoia ommale.“ —

Kül wist ka selle asja kohta on meie Õnnisteggia furd wölnud, et: „Mitto tulleswad hommiko ja õhto poolt, ja istuwad laudas Abraami ja Isaaki ja Jakobiga taewarikis, agga funningrigi lapsed lüffkatatse wälja keigesüggawama pimmedusse sisse, seal peab ollema ulluminne ja hammaste firristamine.“ — (Matt. 8, 11.)

Kui sinnul, selle ramato luggejal, nüüd wahhest hirm peäle tulleb, et sind wimaks ka senna iggawesse wallokohta saab heidetud, siis küssi isse ennese käest, kas olled seiemale omma „liggimest aitanud, ja temmale head teinud keige ihho hädda sees?“ —

Muudkui ärra walleta seal jures omma ennese ette, waid enneminne moista kohhut isse ennese peäle, et sa olled nisuggune mees olnud, nago need, kes ütleswad: „Minna ollen jo kül hea olnud omma liggimeste wasto, ma ollen seie male wässimatta tööd teinud, et mo abbikasal woiks hea

põlli olla, ja et mo lapsed woivad wimaks haljandawa ofja peäle sada. Üks ei ja mitte keiti aidata. Tänamatta meel on mitmede jures. Paljo on isse omma sü pärrast häddasse langenud. Kas minna hakkaw weel jellele head teggema, kes minule on furja teinud!?" — —

Kes nenda ütlewad, küll need wist, kui nad seie male on luggenud, pannewad ramat finni pahhandussaga ja ütlewad peäle: Loego, kes taht, ei minna wõtta ennam lahti! —

Agga neile, kes praego ohlawad: „Issand, omma wiha sees ärra ja mind nuhtle!“ — neile pannen sedda teist janna weel jure luggemissesk ja õppetussesk.

2.

Kuida wiisi pean omma liggimest armastama?

Sedda head õppetust leiame ka Jeesusse tähendamisse kõnne seest, kel peälkirri on: „Hallastajast Samariamehhest.“

Samaria mees käis omma teed senna, kuhho temmal olli tarwis miina omma tallituste pärrast. Teed käies näggi temma waest hawatud meest otsego poolsurunud maas ollewad. Ei ta teinud mitte, nago hallastamatta Preester ja Lewit teggid! —

Temma ei ütelnud mitte: „Suda mehhed põl-

gawad meie suggu rahwast ärra, et nemmad meist ei holi: kas siis minna, nendest ärrapõlgtud mees, hakkab nüüd weel Iisraeli mehhe eest murret piddama? — Ja kui minna temma pärrast murretjen, efs mulle siis pahhandus tulle peäle mo ennese rahwa poolt?" —

Temma ei möttelnud ka mitte: „Maene, lapsed otawad koddõ, et agga pea tullen omma reisi peält jälle koio nende jure; kas ma lähhän omma aega wiitma selle woõra mehhe tallitusse kallal, kedda ma ei tea egga tunne, kes ta on, ja kuidas ta senna sanud?" —

Temma ei arwanud mitte isse ennese sees: „Iisraeli mehhed nimmetawad ennast Jehowa ärrawallitsetud rahwaks, ja kidawad, et suur Summal hoiab neid ennam, kui üks innimenne omma filmaterra hoiab kahjo eest. Olleks sesamma hawatud mees tõeste Summala mele pärrast, egga ta siis polleks nisugguse kimbatusse sisse sanud: taewa inglid olleksid temmale kaitsejaks olnud keige temma tede peäl. Agga wist se on iggawesse Kohtomoißtja õige karristus, siis jägo ta peäle senna kus ta on, ja minnul ei pea teggemist ollema temmaga, et mind ei leita mitte kui nisuggust, kes tahhaks Jehowa nousid teiseks pöördä!" —

Mailma rahwas arwawad kedda jureks tarkus-

seks, kui kegi hästi ettevatad ja aru peab, enne kui ta käsfi woi jalgo hakkab ligutama teist meest aitama temma hädda sees, olgo se monni wähhem äppardus, et teekäia sõidoriist läks tee peäl katti, woi et ta korem on ümberläinud; woi olgo se monni jurem õnnetus, maia, mis põlleb, woi innimenne, kes jõkke kuffus.

Misuggune mailma rahwast tarkussseks nimmetud tundminne kustutab armastusse tuld süddames ärra, ei anna liggimesse armastussele maad egga rumi.

Selle selletusse järrele, mis nüüd praego olleme kuulda sanud mailma innimeste wiisist, ja Samaria mehhe kombest, hakkagem omma ennese süddame luggu holega läbbikatsuma, kas on seäl sees wendade armastust, woi mitte; kas on se südda pehme woi kowwa, külm woi pallas, lühhidelt võlda: kas olleme Jesusse järrelkäiad, woi mailma armastajad? —

Monnel mehhel on hea hulk hallastusse sanno kele otsa peäl, et ta moistab üttelda: „Kül sinnul waesel innimesjel on nüüd õige püsti hädda kä, ja ma tahhaksin hea melega sind aidata, muudkui se lord ei ullata minno joud mitte se peäle!“ — ja lähhäb omma teed, — agga et temma ka nattokest käsfi ja jalgo ligutaks, liggimesse hädda ker-

gitama, ei sedda möttet ei tulles temmal ei unnesgi ette! —

Samaria mehhest loeme: „Kui ta tedda näggi, sai temma südda halledaks, ja ta tulli temma jure.“

Ilma armota mees lähhäb omma teed eddafi: hallastaja hing tulles selle jure, kel hädda kä.

Polle se temmal koormaks, ühhe lesje naese pärrast, kel liga tehhasse, teed käia; polle se temmal ränk assi, waeste laste heaks kosta, kui neid tahhetakse kuse alla sata! —

Omna waimo laiskusse ja omma mele tuimusse pärrast peawad wiimselt mitto hinge kiskendamad: „Issand, te meile lahti!“ — ja peawad sedda wastust sama: „Minna ei tunne teid mitte!“ —

Samaria mees siddus rööwlittest mahhalödud mehhe hawad finni.

Olli ta wahhest monni õppetud arst ja kolitud tohter, et ta moistis hawad öiete finnisidduda? —

Pühha waimo kolis õppib innimenne rutto kätte, mis igga liggimesse hädda jures tulles feige essteftes ettewõtta.

Armastusse tulli, mis süddames põlles, annab

ka filmadele walgust, et need kohhe ärratunnemad, mil wiisil abbi keige mõnnusam.

Agga mitmede jures on se sanua: „ei ma moista!“ pärris Satana walle, sest nende suus on: „ei ma moista!“ just sesamma kui: „ei ma tahha!“ —

Kui sowid rohkeminne kuulda sada hallastaja Samaria mehhe luggust, tulleta ennese mele, mis sa olled nende pühhapäwa jutluste seest kuulnud, kui sedda Gwangeliumit kantsli peält sulle sai ärrafelletud. Ja on se so melest ärraläinud, siis loe Luka 10. ramatust, seal se seisab keik korra järrele üllespantud, ja pärrast „minne ja te nendasammoti!“ — siis peab so palk suur ollema Selle ees, kes kord ütles omma pühha suga: „Lõest, minna ütlen teile, mis teie ial ollete teinud ühhele nendesinnaste mo wähhematte wendade seast, sedda ollete teie mulle teinud!“ — (Matt. 25, 40.)

Lõppetuseks kuulgem weel monni selletusse janna wiema kässo kohta, küsimisse ning kostmisse wiisil etteseätud:

Kuida wiisi peame ennast üllesnäitama nende wasto, kes „meid wihkawad ja kes meile liga tewad?“ —

Wastus on: „Ärge laske päwa loja miina

omma wihhastamisje ülle, ja ärge andke maad furratile." — (Ewef. 4, 27.)

Mis peab õigusje järrele selle innimesjele sama, kes omma liggimest pühhitsetud ello tee peält ärrapörab ärranetud surma teed käima, ehk teise sanagabööldud: kes omma liggimest sadab Jესusje töšjidusse asjemel Satana wallet ennesele wallitfema?

Wastus feigepühhama ju seest on: „Kes pahhandab ühhe neistsinnatsist, kes minno sisse uskwad, sel on parrem, et westikiwwi temma kaela peaks podama, ja tedda ärraupputadama süggawama merre tohta!" — (Matt. 18, 6.)

Kas sul wahhest lubba on omma ennese ihhoga tehha, mis sa agga tahhad? —

Ei mitte, sest sinna ihho olgo pühha Waimo tempel, ja hädda sellele, kes Jehowa ellohonet rojastab! —

Mis head käsfo wöttan weel wiimseks ennesele mällestusseks siit jutlusje seest?

Sedda käsfo: Olle armolinne; nenda kui Samaria mees olli, sest: „Dnsad on need armolised; sest nemmad peawad armo sama." — (Matt. 5, 7.)

Ja olle rahho noudja, nenda kui Abraam olli
 Lotti wasto, sest: „Ünsad on need rahho noudjad;
 sest neid peab Summala lapsiks hütama.“ —
 (Matt. 5, 9.) Amen.

Oh, õnnis, kes ma Jesu nimmel
 Sind pallun, sest ta pallub minno eest,
 ja istub seks so parral kael,
 sest keif on Jah ning Amen temma sees.
 Se eest ma laulan Sulle auustust,
 et kingid mulle ni suurt õnnistust.

IX.

Oh, wagga Summal, kes
 keif aännid meile annad,
 felt on, mis ial on,
 kes feig' eest murret kaännad,
 mull' anna terwist, ning
 et terwe ihho sees
 mull' olleks puhhas hing
 ja õigus süddames.

Pühha Summal, minno waim iggatseb se jär-
 rele, et ma woiksin tulla so palle ette, agga mo lihha on
 nõdder ja täis rojastust! — Lo minno sisse üks
 puhhas südda ja anna mulle üht uut ja kindlat
 waimo. — Sa ilma süta Summala Tal, hallasta
 meie peäle, ning läkkita meile omma pühhitsewat
 Waimo, et Se woiks meid juhhatada feige tõe
 sisse, Sinno nimme kitusjeks. Amen.

Tänna saab meile ärraselletud kues käsk, mis
 nenda käib:

Sinna ei pea mitte abbiello ärra- riffkuma.

Seddafinnast käsko on õnnis Lutterus nenda ärrafelletanud:

Meie peame Summalat kartma ja armastama, et meie kassinaste ja puhtaste ellame kõnnette ja teggude sees, ja et iggäüks peab omma abbielä armastama ja auustama.

Selletamisje sanno olgo se kord kolm:

1. Mis on õige abbiello.
2. Kes riffub sedda kurjaste.
3. Kuida saab sedda pühhitsetud?

I.

Meist elloseisustest, mis Ma peäl on seätud, on abbiello keige üllem, mis Jehowa Summal isje on algmisses Paradisi aedas kinnitanud, ja kennest pühha kirri tunnistab, et need kaks, mees ja naene, peavad Üks ollema Issanda ees ja temma Waimo wäe sees.

Summala armo tootus on abbiello kofta antud, ja peälegi hingab sellesamma peäl Issanda melehea ja temma õnnistus. Sestfinnatsest õnsalikkust põlwest tulleb ka keik mu hea asji ning armas olleminne inimeste lätte siin mailma ellus. Kus koggodusjes ning kelle rahwa jures abbiello

petakse omma auu sees, selle ülle rõmustawad inglid taewas ja usklikud taewa al.

Meie Õnnisteggia on sedda abbiello ni wägga auustanud, et temma omma Apostli Paulusse su läbbi on lasfnud kulutada keifile koggodustele sedda tähtsawat sanna: „Mees on naese Pea, nenda kui Kristus on koggodusse Pea.“

Kes sedda diete süddamesse wõttab, se moistab siis ka ärra, mis wägga kindel käst on ristirahwa ellule isfeteskes antud sellesamma kässo sanna al: „Sinna ei pea mitte abbiello ärrarikkuma.“

Abbiello rikkuminne on sepärrast ni suur ja hirmus pat Summala ning innimeste ees, et, mis pühha Loja on seädnud kassuks, sedda pörab kuema kässo rikkuja kahjuks, ja mis olli õnnistusseks antud, sedda teeb temma needmisses!

Muudkui sedda teädko iggamees, et kues käst polle mitte ükspäinis neile antud, sedda Altari ees sai parirahwaks kolkolaulatud: waid keif innimesed, wannad ja nored, üllemad ja allamad, rikkad ja waesed peawad „kassinaste ellama kõnnette ja teggude sees:“ — siis paistab õnnistusse päite täis armo ja heldust nende peäle, kes Temma käsko rõmoga täitwad.

Mees ja naene peawad teine teist kalliks pidama tössises armastuses ja kindla truusse sees.

Kolmaino Summala nimme peäle ristitud hing peab omma Issandale armastust ning truust ülespidama, ei mitte ükspäinis sedda ürrikest aega, mis siin Ma peäl ellatakse, waid iggawessest aiaast iggaweste.

Surm ei pea sellele otsa teggema, egga haud sedda lõppetama, waid pärris ühhendaminne Issanda ning temmast lunnastud hingega peab weel öiete kindlaks sama pärrast surmatunni ning pärrast hauda pannemist, siis kui pattune ihho ei sa sedda ärrapeästetud hinge mitte ennam tuuatusje sisse jata.

Sepärrast nimmetab ka pühha kirri keif wäärjummalat tenistust ning mailma armastust, — silma himmo, lihha himmo ja ello kõrkust, — keif sedda nimmetab pühha kirri abbiello rikkumisses Jehowa ees, sepärrast et lodud hing lahbutad ennast melega ärra omma pühha Roja jurest.

Loege wanna seädusse piiblitluggud, kuidas rahwas kurjaste teggid, enne kui weeupputus piddi neid keif ärrawõtma, ja kuidas kaks liina said tullega koggoniste Ma peält ärrahawitud, — Sodomat ja Komorra lin, — sepärrast et selle kohha rahwas ellastid keigesugguse hirmsa himmo többe ja rojastusse kää! —

Apostel Paulus nomib omma esimesse kirja

sees, Korintusse rahwale kirjotud, selle ramato lug-
gejaid, et nemmad peawad ennast hoidma nisug-
guste pattude eest, mis ei sünnigi nimmetada, kui
wägga hirmsad häbbiteud sündisid selle aia inni-
meste jures.

2.

Ra meie päiwil on küllalt weel Satana umb-
rohto leida Issandast külwatud nissopõllo peält,
ja monni meie aegne innimenne arwab ennast õige
ja puhhas olsemad Jehowa ees, ja siiski langeb
Summala wiha temma peäle, sepärrast et ta ei
wõtta ärramoista, mis need sanuad tähhendawad,
et peame „kassinate ja puhtaste ellama kõnnette
ja tegude sees.“

Sepärrast on ainult tarwis, et firrifus saab
sest kulunud sure foggodussele, ja et koddo woiks
sest loetud sada wäiklikkus kambrikeses, et se läbbi
ikka ennam Bahharetti pimmedusse teud woiksid
Ma peält ärrakadduda, ning Summala riik meile
tulla, kus temma nimme õiete pühhitsetakse, ning
kus temma tahtmist saab rõmoga täidetud.

Agga nenda kui wäggen umbrohhi omma laia
ning lihama lehtedega kattab peagi õrna nisso
taimeldest otsego pakso kattega finni, et Summala
päite üllewelt ei ja fenna peäle paista, ja peab

ärrafuiwama: nenda wõttab mitmede jures Satana wäggi ning Pahharetti kawwalus woimust, et nemmad ennam „nähhes ei nä egga kuuldes ei kule!“ —

Kes päwa aego teed käib läbbi metsa, kül se woib peagi ärratunda, kus on kirowid ja kännud tee peäl, et ta nende peäle ei astu egga senna külge ei putu: agga kes ö aego käib, se ei selleta ennam ei kirowa egga kännud, waid astub agga julgest melest eddasi, senni kui ta langeb, ja selle lange- minne peab suur ollema! —

Peäleegi moistab pimmedusse waim ennast wäg- ga hästi walgusse inglisk ümbermuta, ja keeldub armatseminne kästud armastusse pallenäggo enne- sele wõtta! —

Kui keik lihahimmo teniad omma esimesse ohwri-tomisse järrele, mis nemmad Belialile to- wad, — kui nemmad warsti pärrast sedda peaksid piddali-maiasse minnema rohhitsemisse jauts, et need pahhad paised kauwad ja need haisewad muh- hud jälle parranewad: siis polleks kül tõeste mitte nisuggune suur hull neid, kes lassewad ennast petta mailma sõbrust piddama.

Agga et se patto = willi sest kurjast külwist ei paista mitte lohhe keige rahwa filmi sisse, waid romab tasjakeste nago kurri maddo fuiwa lehtede

al, enne kui ta surmani saab nõälata: nenda or-
 jab monni hing aastade kaupa Satanat truiste
 ja holega, agga wiimne ots toob keik walge ette,
 et se kül ö pimmedusfes sai ettewoetud.

Lille kronidega ehitud surnokirst näitab kül ken-
 naste wälja, kui sedda saab kantud innimeste maiast
 hingamisfe kohta: agga kui sedda kirsto-kaant saaks
 korruga lahti kistud, siis näikse üks jälle nägo ja
 tuntakse surno haiso, et sest kellegil ennam head
 meelt ei woi olla! —

Kui illus on monni noor innimenne, kui se
 pühhapääw firriko pengi peäl wagga näoga ja ken-
 naste ehitud üslespole watab, kust Jummal sanna
 kulutamisse heäl mahha käib rahwa kõrwadesse
 ja süddamette sisse: agga kui wägga hirmsaks on
 jefamma noor hing sanud aasta pärrast sedda, woi
 ta weel enneminne, siis kui temma haigemaia többe-
 wodi peält kiskendab arsti terrawa noa leikamisfe
 al, et kes peält tuleb temma rökimist, tahhaks kau-
 gele eest ärrajooksta.

Kas olled ka arro sanud sest, mis sa olled seie
 male siit ramatust luggenud kuema kässo selleta-
 missest, et so hingele woiks sest luggemisest hea
 waimo kasso sada?

Parrako Jummal! Küil mitmede jurest leitakse,

et kui ka silmad loewad, agga jüdda tuffub seal jures omma endise tuimusse sees. —

Kui mittokord olled ka wahhest sinna isse sedda fanna luggenud, et Jesus ütles mäe jutlusses: „Teie ollete kuulnud, et wanna rahwale on böldud: Sinna ei pea mitte abbiello ärrarikkuma. Agga minna ütlen teile, et iggailks, kes naese peäle watab tedda himmustades, on jubba abbiello temmaga ärrarikkunud ommas jüddames.“

Kes usjub sedda kulutamist, nenda kui se peaks ustud sama, ja kellele on Jehowa käewars ilmu tud, nenda kui selle eest peaksid hirmo tundma keif, kes naesest süündinud.

Monni ülleanneto julge hing ütleb weel öiete omma ennese kurja himmude wabbandamisfeks: Egga need Jesusse sannad sest abbiello rikkumisest ep olle meie aia rahwa kohta böldud, need käiwad nende meeste ja naeste peäle, kes temma aial ellasid, peäle tuhhat ja kahheksa saa aasta eest.

Ohk kas wahhest meie aegsed innimesed ellawad keif „puhtaste ja kassinaste kõnnette ja tegude sees,“ ja kas keif meie koggodusse rahwas moistawad „omma abbikaja öiete armastada ja auustada.“

Ohk ja mäalleta, kui wiimne Neäri pääw pärast jutlusses lõppetust sai kulatud, kui mitto last

olli ülle fihhelfonna sündinud, ja kui palju hinge mõdaläinud aastal ollid surnud; kui palju nored hinged esimest korda ollid lauale tulnud, ja kui mitto parirahvast ollid selle aasta sees laulatud sanud: agga siis loeti wiimselt weel üks arro ja arwamisse nummer ette, ja se andis kuulda, kui palju lapsed ollid ilmale sündinud, kelle isjad tahtsid omma süüid ärrasalgada, ja kelle emmad püüdsid omma häbbi finnikatta!

Üks monni hing polle innimesse ello-tapjaks sanud, et kül koggodusjes ei tea kegi temma peäle tunnistada, sest se sai sallaja ärratehtud: agga Selle süddamette tundja ramatus seisab se üllewel, kelle filmad on selgemad kui päike, ja kelle ees warjule pantud süddame mõtlemissjed on arwalikkud, nago lahtitehtud ramat luggeja filmade ees.

Üks suur arroandmissje pääw on alles ees, kus wiimse päwa kohhus wõttab walge ette tua, mis pimmedas sai tehtud, ja peab arwalikkuks sama, et siis keikide keled peawad tunnistama, et pühha Summal ei anna ennast mitte pilkada, waid et temma nouab sedda kangeste, mis temma kord ommas seadusjes on finnikanud.

Kues käsk ütleb: „Sinna ei pea mitte abbiello ärrarikkuma,“ ja kuema käsko selletus õppetab meid, kuidas wiisi abbiello peab pühhitsetud sama.

3.

Kes seie male teab ennast süüaluse olnud, et ta polle mitte kasinaste egga puhtaste ellanud, se tulgo armo palluma ning andeksandmist sama selle Jummalale Talle käest, kes maailma pattud on ärrakannud ärraneedmissesse ristipu peäl, et siis need, kes temma nimme appi hüüdwad waimus ja tões, peawad õnsaks sama, sest „Jesusse Kristusse, Jummalale Põia werri teeb meid puhtaks keigest pattust.“ (1. Joan. 1, 7.)

Ja kui jälle kurri waim tahhaks sind kiusata ennese pole, et sa peaksid teggema temma melitamisse sannade järrele sedda, mis hirmus on pühha Jehowa silmade ees: siis astu waimus omma mõttedega senna Jerusalemma liina, ja selle liina kohtomõistmisse kotta, ja wata, kuidas üllema Wallitseja kässo peäle kowwa süddamega kohtoteenrid seuwad sedda pühha meest samba külge, ning löwad tedda piitsadega, nenda et temma werri õlla peält mahha jookseb ning sedda maad kastab, mis ilma temma ärratenimisjeta olleks iggawesse wanne alla piddand jäma! —

Kui sesinnane nuhtlus sündis „tore pule, mis peab siis weel kui w a pule“ sama, kes olled sinna, sedda wäärt peaks arwatama tulle ahjo jauks ärrapõlletada, kui mitte so Issand ja Õnnisteggia

posleks ka sinno kohta kord hüüdnud omma waenlaste wasto: „Kui teie mind otsite, siis laske neid minna.“

Sepärrast panne nüüd keif omma lotust Temma peäle, kes on tulnud ülesotsima, mis olli ärrakadunud, ning õnjaks teggema neid, kes seisid Jehowa wiha needmissse al.

Wagga abbiello rahwas ütlewad teine teise wasto: Sinno murre olgo minno murre, sinno rööm minno rööm, sinno leib minno leib, ja meil olgo keif asst ühhes — surmani! —

Sepärrast on ka üks hirmus nimmi neile antud, kes abbiello wöttawad häbbielluks tehha, et nemmad on pärris Kurrati käemehhed ja Satana abbilissjed.

Kes tark on, se kustutab Satana säddemed enne ärra, kui sest tullekahjo wälja tulleb, ja palub isseenneses: „Lo mulle, Summal, üks puhhas südda, ja uenda mo sees kindla waimo. Ärra heida mind mitte ärra omma Palle eest, ja ärra wotta omma puhha Waimo mitte minnult ärra. (L. r. 51, 12.)

Mees armastago omma naest, ja naene auustago omma meest, se on Summala hea armolinne tahtminne abbiello rahwa kohta.

Palwes Jummal pole ja wannematte õnnis-
tamisje al sago abbiello hakkatud.

Armastusse waimoga ning trui melega risti-
aial ning römopäiwil sago se eddasi sadetud.

Sa se õnnis põlli, mis Jehowa isse on sisse-
seädnud Paradisi aedas, se sago lõppetud ei mitte
enne, kui sel wiimisel ärralahkumisse tunnil, kus
lauldakse: „Mo wiimisel tunnil kutsu mind, et saak-
sin rövmsast nähha Sind!“ — Amen.

Kui hüäd wimati:

„Reik surmud, touse üles!“

so kassi olgo siis

ka miuno hana küljes,

las' kuulda omma heält,

mo ihho ärrata,

et kaunist felleitud

saaks taewa feltsi ka.

X.

Tulge, ristiuimessed,
 wõtke tarfa õppetust,
 kes on Jესusse luliimed,
 temmalt sawad õnnistust:
 se, kes Jესust tunnistab,
 süddamest ka armastab,
 ning kes wõttab waewa nähha,
 temma mele pärrast tehha.

Jesand Jummal taewas, meie pallume Sinno
 käest sedda armo, et so pühha Waimo hea saat-
 misse läbbi woiks meie maiades ning süddamettes
 „heldus ja tödde teine teise wasto tulla, ja õigus
 ning rahho teine teisele suud anda.“ (L. r. 85, 11.)

Se peäle õnnista siis ka seddasinnast kässö
 falletust, mis meie nüüd peame kuulda sama, et se
 walmist wilja kannaks nende iggaweste aitade sisse.
 Amen.

Tulleb meil tännapääv seitšmes käšf ette, mis nenda käib:

Sinna ei pea mitte warrastama.

Selle käšfo selletus on:

Meie peame Summalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse rahha ehk warra ei wõtta, egga kawwala kauba, egga pettise töga enneste pole ei kışu; waid et meie temma warra ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

Mendawisi on wagga Lutherus ommas pišfokesses Katekismusses lastele sedda seitšmet käško ärrafelletanud. Agga sure Katekismusse sees, mis mitte ükspäinis lastele on kirjutud, waid iggäühhele, kes laiemat õppetust tahhaks sada sest, mis Jehowa on keelnud ning käšfnud, ütleb meie wanna usfo isša Lutterus seitšmenda käšfo selletusseks nenda:

„Näppoammet on keige hõlpsam ammet, ja wargaid leitakse wägga rohkeste külwatud ollewad ülle laia mailma: ja kui ja hakkakšid keif innimeste seisusjed terrawaste läbbi watama üllemat-
test sadik senni kui allamatte jure: siis woib neid keif kokko nimmetada, et se on üks — pärris warga pešša.“

Sedda ütles wanna aus rahwa loetaja kolme šaa aasta eest. Same nähha, kui paljo mailm

on selle pitka aia sees targemaks ja parremaks saanud, ja sedda teädma õppetago meid need kolm küsimist:

1. mis sugguste ülleastmiste kohta käib seitsemes käst?
2. kuidas wiisi on igga lomolik innimenne selle kässo rikkuja?
3. kes peästab meid kõmwerussjest wälja wiigusse teed käima?

I.

Selletusse hakkatusse sannad käsfiwad, et „meie omma liggimesse rahha ehk warra ei pea wõtma.“

Meie ei rägi siin ei mitte sest wargussjest, kus warga käed, kui se assti üllestulleb, saab kinniseitud, ja kus tedda pärrast kohto keldrissi pantatse istuma, senni kui wiimne otsus kä, et saab teäda, kas tedda pärrast jäetakse weel omma endise ellokohta ellama, woi kas ta lähhäb kaugele Pohja male reisima ja mäetööd teggema.

Meie rägime eestotsa sest wargussjest, mis kohto laua ette ei sa mitte üllesantud, et seal jures polle näggiaid olnud egga tunnistusmehhi jure tulnud, ja meie kõnne käib esfiteks nende pahha kombede kohta, mis mitte innimeste silmad ei sa nähha, waid mis ükspäinis Se Jehowa taewas ärrateab, kelle ees keskö on kui louna walgus, ja

kes so süddame mötlemisfed seält seest wäljalob, nago ollets se lahti tehtud ramat feigenägga Summala ees.

Kas Lemma pühha palle ees woivad feif bölda: Polle minna ial egga ellades omma liggimesse rahha ehk warra ennesele wötnud; mo käed on puhtad sest pattust, ja mo süddame tunnistus ei kaeba selle asja polest mitte minno peäle.

Ma küssin wahhel sanna kaks sinno käest, kes sa nüüd siit ramatust loed woi kuled: Kas on sinno ellus ka sedda olnud, et so liggimenne uskus üht tallitust so kätte, ses lotusfes, et sest kätte-ustud rahhast woi warrast ei kau mitte ei ka wähematgi jaggo sinno teada egga sinno sü läbbi; — woi ütlesid sa wahhest omma ennese teggo wabbandamisfeks: „Wöbras rahha on se kül, siiski, et ma nüüd häddas ollen, siis wöttan sest üks jaggo nago laenuks, tasfun teine lord jälle ärra; egga se ka suur assi polle, ja peälegi peab mo tallitusse waew ka wähhägi tassutud sama!“ —

Ja woöra mehhe rahhafoppik kuffus so peust so tasfo, ja seält so lasti, ja seisab wahhest praego so aida firsto sees, et sest ükski ei tea Ma peäl, muudkui üks teab Pea koftas! —

Kui meie lapsed wötwad sallaja subho pista, mis mitte nende jauks olli walmis pantud, woi

fui meie sullased ja ümmardajad saatiwad monda asja kõrvale, mis mitte nende pärralt olli murretsetud: kas sest on lapse isjal hea meel, woi maia isjal melehea? —

Kel õige arwo peas, se ütleb küil selle küssimispeäle, et lapse isja woib küil kurwaks sada, kui temma nisuggust pahha kombet näab selle norekesse süddames ettetullewad, kes temma nimme kannab; ja maia isja meel peab küil pahhaks minnema, kui ta nisuggust walskusse tööd leiab selle sullase woi ümmardaja juresl, kes temma leiba sööb.

Watame weel eddast, kuidas mailma rahwa wiis on. Monni mees kullutab ennast ülleliga ja ülle omma jouw, et agga temma sõidoloma riistad woiksid öiete rahwa silmi paista, kui ta sui sõidab ue korwanfriga kirriko, woi talwe wärwitud saniga, tek tagga, Summala kotta: — ja monni laste emma katsub ennesele liinna podist sidi rättikut sada ja kirjo põlle wäljaosta, et pühhapäwal saaks ennast sega ehhitada, parreminne kui teised küllanaesed, kes temma seisusse jaust.

Agga kui kolilapse rahha peab wäljamassetud sama, woi kui küinnessse willi peab ärrawidud sama: siis on keeldust siit ja seält, et se kord ei ullata jõud; ja woib ka kord wõlgo jada, — mis suur asfi se siis on? —

Loeme weel eddasi, ja olgo nüüd se küsfi-
minne: Eks se polle ka seitsmenda kässo rikku-
minne, kui legi püüab vöd kui päwa ennesele ni-
suggust warra kokkorjata, mis koi ja rooste är-
rarikkuvad; ja ei mötle selle warrandusse peäle,
mis iggaweste festab.

Ja kuidas kaswab weel nende ülleastmiste arro,
kui „Kawwal kaup ja pettine tö,“ — hakkawad ka
tunnistust andma selle innimesse wasto, kes tart
on teisi petma, ja kel se kunst on holega ärraöp-
pitud?

Kus jäwad weel need sallalikkud, kes töteggia
palka finni peawad, ja „selle pat küssendab taewa
pole!“ —

Önnis Lutterus on weel kolmas sanna jure
pannud, et ta ütleb: et „peame omma liggimesse
warra ja peatoidust aitama kaswatada ja hoida.“

2.

Waimolik innimenne täidab sedda kässo süd-
dame rõmoga, agga lomolik innimenne on
seitsmenda kässo julge ärrarikkuja.

Sedda sinnast teist jutlusse sanna hakkame nüüd
ka nattokest luggeja filmi ette seädma, et ta ärra-
teaks, kas ta on selle kässo rikkujatte arrus, woi
mitte? —

Lomolik innimenne mötleb ilmalikko warrandusse polest nenda, et ta ütleb: „Midda ennam mul sedda on, sedda parrem saab mo ello;“ — ja panneb weel jure se sanna: „Mis minno pärralt on, sellega woin ka tehha, kuida tahhan: polle kellegil lubba mo käest arro küsida, mis peäle ma sedda prugin woi kullutan.“

Ustlik innimenne mötleb ning ütleb foggoniste teistwisi. Temma teab, et keif „hea andminne ja täis and on üllewelt, ja tulleb mahha walgusse Issast*),“ ja et taewane Issa sedda meie kätte on uskunud ning otsego laenanud ürrikeseks aiaks, et peame sellega tallitama Temma pühha meleheaks, nenda kui ühhe trui maiapiddaja kohhus sedda nouab.

Lomolik innimenne katsub omma liggimesse „rahha ehk warra“ ennese kätte sada, kui se agga ial woimalik on; ei kül mitte nenda, et ta kui warras lähhäb öse omma liggimesse warrandusse kallale muutwõtme woi raudkangiga: — sest selle eest saab ka monni mees aasta otša keldrisse pantud, woi ka elloaiaks Pohja male ärrasadetud! —

Agga kui „kawwala kaubaga“ woi „pettise töga“ legi omma liggimesse warra ennese pole kis-

*) Sat. 1, 17

sub, egga selle ette ei panta weel kohto keldrisse istuma egga külma male teed käima.

Ukslik hing katsub omma liggimesse „warra ja peatoidust kaswatada ja hoida,“ ja mõtleb se peäle, et seitšmes käst on otsego kuema kästo täitmisseks senna jure pantud, sepärrast et seitšmes käst kästib liggimesse rahha ja warra hoida, et sellega woiks wagga abbiello rahwas omma maiaello üllespidada ning eddasi sata.

Lomolik innimenne on ka tarf omma ennese mõttede järrele, et ta ütleb: „Ei lähhä minna tangi woi kangiga teise mehhe luffud ja tabbad katsuma, kas nad ka kindlad on wastopiddama; agga mele ning kelega woin kül omma liggimest nattokest petta, miš ta ussub ja miš ta ei wata ette.

Waimolik hing ütleb, kui kegi peaks tedda katsuma kurja pole pöörda: „Kuida wiši peaksin minna sedda suurt patto teggema Summala wasto, et ma temma pühha kästo wöttaksin julgeste rikkuda! Eks pühha kirri ei üttele minno wasto ning meie keikide wasto: „Se on Summala tahtminne, et ükski ei te üllekohto, egga petta omma wenda sesinnatse asja sees, sepärrast et Issand on kättemaksja keige nendesinnaste asjade pärrast*.)“

*) 1. Tess. 4. 6

Kui ühhe ainsa koggodusse jaust keif need, kes kord omma liggimest on petnud, kui need peaksid ühtekokko sama aetud ja kui neid peaks ühte unnikusse seisatama selle sannaga: „Seiske paigal, et teie arro saaks ärraloetud, ja et teie nimmed sawad kirja pantud!“ — mis sa arwad, selle ramata luggeja, kas olleks neid pissut woi paljo? — ja weel teine küsfinne: „Kas sinno jallad seisaksid ka selle rahwa unniko sees, ja kas sinno risti- ning wäär-nimmi tulleksid ka selle arwamisse kirja sisse, kus need teised petjad üllewel on?“

Käsojanna on kül ikka ühhesuggune: „Sinna ei pea mitte warrastama!“ — agga käso rikkujad on wägga mitmesuggused, et neid ei sa lühhidelt keif ärraarwatud, kuidas Satan omma sullasid ja ümmardajaid targaks teeb, liggimest petma.

Teine pettab kauplemisse jures, kas künarpuuga möötmas, woi waekausiga kalomas.

Üks rikkub naabri põllo penart labbidaga, teine künnab adraga seält küljest tüf ärra ommale kasuks!

Minna nimmetan lühhidelt, sinna loe järrele mõtlemisega, kas monni sanna putub sinno kohta? —

Seitsmes käsk saab rikkotud kerjamisse ning laisklemisse läbbi; — kui kohtowannem melitamisse andid wastowõttab, ja kui leidja leitud asja

äraalgab; — kui perremees hoiab sullase palka finni, ja kui perrenaene kistsub ümmardaja palgast mahha; — ja keif mu wargus kirstust, kappist, aidast, — woi rehelt, põllult ning heinamaalt! et ütleme agga selle jao lõppetusses weel se sanna jure: Nõwel risub wäggise, agga warras wõttab sallaja, ning kelin pettab kawwalaste! — agga keif, kes kõwwerusse teed käiwad, need langewad hukatusse sisse, ja neid on paljo, kes sedda laia teed käiwad!

3.

Kes peastab siis meid kõwwerussest wälja õigusse teed käima?

Wastus olgo lühhidelt ööldud: Summala hea Waim omma ellosanna läbbi juhhatab meid pimmedussest wäljatullema ja walgusse rifi sissetullema.

Sest fulutab Issanda armastaja Sünger Joannes Jesusse omma sanna: „Kui temma, se tõe Waim tulleb, se juhhatab teid keige tõe sisse*).

Ja Issanda ustaw Sünger Paulus tunnistab Summala sannast, et se on „ellaw ja wäggem, ja on mõttele ja süddame nouude ärramoistja**).“

*) Joan. 16, 13.

***) Ebr. 4, 12

Se peäle üttelgem ka meie funninglikko laulja
Tawetiga: „Sinno sanna on mo jallale lampiks,
ja walgusfeks mo jalgte peäl *).“

Kes omma ennese headusse peäle julge on, se
peab häbbisse sama, agga kes omma Isjanda ar-
moleppitamisse peäle keif omma lotust panneb, se
peäseb wiimselt kohto moistmissse alt.

Omna funninglikko armo kuega wöttab Lemma
sind katta, et sind wäärt saaks arwatud Talle pul-
ma õnsalikko laua üres maitsewa sedda õnsust, mis
Ta on walmistanud omma rahwale iggaweste.

Sesinnane römolinne kulutamine olgo meile
Ewangeliumiks ka selle seitsmenda kässu polest, kes
meie kül ärrateame, et ükski hing polle puhhas
Lemna pühha filmade ees.

Jah, wägga õnnis on se hing, kes on ärra-
tunnud selle Jesusse sanna töšjidust, kui ta ütles:
„Ilma minnota ei woi teie ühtegi tehha.“

Jägo siis keif tühjad wabbandamissed meitest
mahha, mis ilmalikkud lomad prugiwad, kui nende
wargaaszi üllestulleb, et:

*) L. r. 119, 105.

Üks ütleb: „Hädada aias mind wargile;“ ja teine kiitleb: Lemmal mehhel on jedda warrandust üllearro!“ — ning kolmas surustelleb: „Egga se suur asfi polnud, mis ma ommale ollen wõtnud!“

Waid enneminne wõtkem süddamesse, et: „wargad ja risujad ei pea Summala riki pärrima *),“ — ja et „kurjal wiwil sadud krossi sööb õigel wiwil sadud taadrit ärra!“ —

Laiustus, pillamine, ning rahha ahnus aiawad inuimest omma lät wälja firrutama wõdra omma järrele.

Summalat palludes ning tööd tehhes, — se on, palwe ning töga kaswatagem omma ihholikko warra, sest ussin teggo wõttab õnnistust Ma seest wälja, ja ärdas palwe toob õnnistust üllewelt mahha.

„Kui meil peatoidust ja ihhofattet on, siis peame sega rahhul ollema **).“

Sepärrast noudkem essite Summala riki ja temma õigust, siis jedda keif peab meile pealegi antama Issanda armust ***).“ — Amen.

*) 1. Kor. 6. 10.

**) 1. Tim. 6, 8.

**) Matt. 6, 33.

Mita, armas Isfand Junimal!
 et ma nenda ellan teäl,
 et ma waene, arg ning rummal
 õnnis ollen ilma peäl,
 et ma ellan maddalast,
 palluu Sind ka usfinast,
 waenlastele andeks annan,
 õigust ifka meles kannan.

XI.

Ma tahhan jätta mahha
 sind, kawwal ilmama,
 ei armastada tahha
 sind sinno pattoga:
 hea ello on seäl taewas,
 se järrel' iggatfen,
 ma polle teps seäl waewas,
 kui õigust ma fiin teen.

Tännase päwa peäle tulleb kahheksama käässo
 selletus. Sest kääsust on õppetajal raskem asi
 fulutada, kui monnest mu kääsust.

Kui kõnne käib ühhest kurjast poiašt, kes omma
 isja irwitab, ja ühhest pahhast tütrešt, kes omma
 emma janna ei tahha kuulda, siis ütleb iggamees:
 Parras, ülleanneto lapsele sünnib karristamisše
 sanno anda, et se wõtaks meelt parrandada.

Se kääst: „Sinna ei pea mitte tapma“ — pan-
 neb iggameest süggawaminne järrele mõtlema selle

sanna peäle, et „kes innimesse werd wallab, selle werri peab ka ärravallatud sama.“ — Ja kui mõrtsukast möda liinna ulitsat raud ahelattes wetakse kohto keldrisse, siis se panneb ihho karmad wärrisema, ja nisuggust watamist ei sa mitte peagi melest ärraunnustud.

Kui fulutakse nisuggusest abbiellust, kus mees teotab omma naest, woi kus naene sõimab omma meest, siis kuulja mõtleb isseenneses: Hea, et nisuggustele saab hirmo antud Summala sanna maenitsemisest, sest nende jures on õnnis abbiello rikkotud janud pärris häbbielluks!

Kui jutlusse sanna ähwardab kowwaste petjaid, wargaid ja risujaid, siis rõmustab igga maia piddaja selle mõtte al, et pärrast sedda kanget fulutamist hakkab ommeti monni seie male julge waras Summala wiha kartma, et ta ei tulle meie aidad, kirstud ja kappid lõhkuma, ning ühhe õtunniga ärrawima, mis terwe aasta tö olli kätte murretsenud.

Se on siis teada, et hõlpsam assi on selletada neljas ja wies, kues ja seitmes käst, kui se käst, mis meile tännapäaw peab etteseätud sama, kus mitto innimest arwawad ja ütlewad ka: Egga kele pattud ei woi ni sured olla kui mu kässo rikkumis-

sed. Kes võib rahwa suud kinni panna, et nad mitte ka wahhel ei walleta ja üllekohhut tunnistawad omma liggimesse wasto. Bahhast sanast polle weel ükski surma sanud. —

Ja siiski peame pärrast kuulda sama, et se keigepühham Summala Boeg on piddand ristipu peäl ütlematta wallo al omma hinge heitma sepärrast, et walle tunnistust sai ta peäle rägitud, et essimenne walletaja ning tapja algmisest tulli omma seltsimeestega sure kohto ette, ja kihhotas ommad sullased ilmaasjata kaebdust töstma ilma süta Summala Talle peäle!

Kui siis nisuggune hirmus assti on kord sündinud sellesamma Ma peäl, kus nüüd meie jallad käiwad, siis on kül ainult tarwis, et kahhetjama käsko rikkuminne saaks rahwale nendawisi silmi ette seätud, et nad moistaksid omma keelt hoida, ja et nad mõtleksid selle kirja sanna peäle, kus on ööldud: „Keel on üks pisesoke life, agga wata, kuidas pisesoke tulli wõttab suurt metsa süta *).“

Kes kord on põllewa metsa näinud, kui jälle luggu se on, se mõttelgo selle peäle, et põllew mets saab ka wimaks rahwa abbiga kustunud: agga sedda tuld, mis põrgo pohjas põlleb, ei kustuta

*) Sat. 3, 5.

üfski hing, waid se põlleb iggaweste iggawesfeks aiaks!

Mis seie male sai rägitud, se olgo otsego eesfõnne, mis luggejatte ning kuuljatte mele = möttid pididi walmistama hõlega süddamesse wõtma kahhefjama kässõ selletust. Ugga käst isje käib nenda.

Sinna ei pea mitte üllekohhut tunnistama omma liggimesse wasto.

Sellesinnatse kässõ selletamisfeks wõtkem kolm küsfinist hõlega lähhele panna:

1. Kes on selle kässõ riffuja?
2. Mis satis tedda selle patto fisse? ja
3. Kuida peäseb temma Summala kohto alt?

■.

Kas pean teie waimo filmad pöörma selle kurejateggia peäle, kes kohto laua ees omma parrema käre kolm sõrme üllestõstab, kolmaino Summalat se peäle tunnistajaks wõtma, et mis nüüd temmast peab tunnistud sama, olgo pärris puhhas tödde; — ja wannub siiski warsti pärrast sedda omma ihho ja hinge ärra wallewanne läbbi hukatusfeks! —

Woi kas tahhate enneminne ennese mele tulle-tada, misjuggused hirmsjad kele-pattud sawad jul-

geste ärratehtud siis kui innimesed rido lähwad, ja mollemat poolt otsigo walle-mäed touswad teine teise wasto, et kes seal kui kohtoüllem peab wimist otsust andma, ei tea ei ühhele egga teisele pole õigust moista, sest temma tunneb ärra nende walle-tajatte näust, kõnnest ning kumbedest, et nende wastastikko wiyhawaen on neid otsigo sõggedaks teinud, et nemmad ei nä sedda kaewandust, mis nemmad isse ennestele on kaewanud omma walle-tunnistustega.

Wimaks küsfin weel, kas ma juhhatan teie waimo mõttid taggasi selle hirmsa redise päwa peäle, kus walle-tunnistus mehhed kaebasid selle keigepühama peäle, et ta on kitelnud Jerusalemma templi mahhastkuda ja sedda jälle kolme päwaga üllesehitada, et ta Mosesse käske on teotanud, ja et ta on rahwast aianud mäsama omma efsitawa kulutamisega.

Ei ma wõtta se kord mitte nisuggused hirno asjad teie ette seäda, sest siis on teäda, et mitto luggejat arwawad ennast lumme walgeks selle sü-polest ning ütlewad peäle: Ma tännan sind, Sum-mal, et ma posse miste nisuggune ülleanneto patto tener, kes kohto ees wallewannet on tunnistanud, kes omma liggimesse peäle on furjaste walle-tanud, woi kes omma kallist Issandat omma su kõnnega

on teotanud. Kas tulgo minnule tännapääv
wiimne tunnife kätte, siiski selle sü pärrast on mo
hing puhhas ja woin lota, armust ka wastowoe-
tud sada nende iggameesse ello honette siisse.

Agga kuida on luggu siis, kui ma teie mele
tulletan nisuggust abbiello rahwast, kes mollemad
õige kiuste pärrast otsiwad teine teisele süüid peäle
aiada: —

Kus jäwad weel need tännamatta poiad, kes
omma isja peäle kurja lõnnet tõstavad, ning need
ülleannetumad tütreid, kes omma emma laimawad
teiste rahwa kuuldes! —

Etks polse sedda ka kül jubba olnud, et laisad
küllalapsed wassetawad omma kolitaja peäle, ja
nöbrad wannemad wõtawad laste wasset uskuda, ja
lähwad õppetaja meelt pahhandama omma tühja
kaebdustega, ja ausa koolmeistri meelt kurwastama
omma walle tunnistusjega! —

Kas neid woiß ka ristirahwaks nimmetada,
kes kokko tulleswad, omma liggimesse peäle kurja
lõnnesid tõstma, ja on isse rõõmsad seal jures ning
naerawad peäle, kui kärra sest sureks lähhäb.

Kui tõssiised Summala lapsed kokko tulleswad,
siis peaks ommeti iggamees mõtlema, et nemmad
sest rägivad, mis on armas kuulda, ja mis inni-
messe waimo üllendab Issanda kitusjeks.

Üks woiks sest räkida, kuidas Summal tedda monnest surest kimbatussest omma wäggewa kääwarre läbbi on wäljakiskunud.

Teine woiks üllesüttelda, kuidas Summal tedda sest raskest többehädast on päästnud, kus keif arwasid, et ta wissist ennam ellusse ei jä.

Kolmas kõnneleks üks armas luggu ühhest wae-sest lapsest, kedda head innimesed on ennese jure wõtnud pärrast isä, emma surma, ja on tedda ülleskaswatanud Summala kartusses ning Isjanda kitusses ja kogodusse rõmuks.

Üks polle weel küllalt armsaid kõnnesid: Mis-sioni armo-wiljast pagganatte seas, ja kuidas meie päiwil hakkatakse tummade ja keletumatte eest hoolt kandma, et nemmad waesekesed saaksid ka juhhatud tõe tundmisesele ning ello walgussele.

Agga kui monni ütleks wasto: Kas siis muud jutto ei tohhi koggoniste räkida, siis kui head kül-lalised ja truid naabrid kokkotulleswad üht õhto tunnifest armsal wiisil aega wiitma.

Kes sedda woib keelda? Rägi sinna ommast põllo-wiljast ning teine omma karija-asjast; agga ärra olle mitte niisuggune pahha loom, kes rõmus-tab, kui kurja teistest rägitalse, ja kes joseb warsti ümber omma tutwade jure, sedda laiale kandma, mis walle feel on ülleswõtnud.

Kas siis se kelekandja selts on wahhest meie aego jubba foggoniste Ma peält ärrakautud ja ärrakaddunud, kenneft kunninglik laulja tunnistab: „Nemmad ihhuwad omma keelt fui maddo; pahha maowihha on nende ulede al*),“ — ja kenneft Apostel Paulus on kirja pannud, et „nende kurf on üks lahti haud, ja wihhasematte maddude kihwt on nende moffade al**).“ —

Polle kelepeksjatte kurri selts weel mitte Ma peält kaddunud, waid neid on õige rohkeste külwanud se, kelle nimmi on „tapja algmissest.“ —

Kuida wiist kihbutab siis Pahharet innimesssi Jehowa kahheksamat käsko rikkuma, ehk mis sadab neid innimesssi sellesamma patto wõrgo sisse jooksma?

2.

Üks assi on uhkus ja omma-õigus, et kes omma liggimestest pahhad kõnned ja kelepeksmissed laiale kannab, se tahhab sellega omma ennese headust rahwa filmi ette seäda, ja ka isseennast selle mõttega petta, et ta ütleb: Wata, mis pahhad teud teised innimesseed tewad, agga minnust ei tohhi ükski sedda võlda.

*) 2. r. 140.

***) Rom. 3, 13.

Teiste innimeste aus ja hea nimmi kaddugo kas kaewo pohja, kui agga temma omma ennese ausus ja headus kattukse=harja peäle saab tõstetud.

Misuggused uhked waimud peaksid sedda luggu, mis seijab Joannesse ramatus kahheksamas peatükkis, sedda nad peaksid ni mitmel korral läbbilugema, et nad sedda sanna sanna järrel moistaksid peast ütelda — seält hakkada: „Kes teie seast patota on, se olgo essimenne, kes temma peäle kiwwi wiskab,“ — senni kui senna male, kus Issand ütles: „Minne, ja ärra te mitte ennam patto!“ —

Iggimesse wead ärratundma on mailma lastel kotta filmad, mis pilwedesse ülleslennab; omma ennese wiggadussed tähhele pannema, on neil mütti filmad, mis pimmedas Ma al kaewab.

Nende kofta ütles kord iggawenne Walgus, alles siin Ma peäl käies: „Mis sa sedda pinda nääd, mis so wenna filmas on, agga sedda palki ommas filmas ei panne sa mitte tähhele*.“

Essimenne wassetaja Ma peäl olli Se, kes meie eeswannemad Paradisi aedas ärrapettis patto langemisse sisse — ja temmast tulleswad keif waltetunnistussed, mis on Ma peäl olnud, ja mis weel sawad tullesma mailma otsani.

* Matt. 7, 3.

Kes omma ennese auu seäb Issanda auus-
tusse ette, ja kes omma ennese headust tahhab
fõrgekõ tõsta: se teotab Kristust, ja se tenib Pah-
haretti, sepärrast: „Kel kõrwad on kuulda, se kuulgo,
mis Waim ütleb koggodustele.“

3.

Kolmas küssiminne kahheksama kässõ pidda-
missõ polest olgo:

Kuida wiisi peäseb innimenne kohto alt?
„Armastus on kässõ täitminne,“ — ja kui sa
Summala kässõ järrele liggimest armastad kui isse-
ennast, siis jääb keif üllekohto tunnistaminne isse
ennesest mahhä.

Kedda ma armastan, sellele ei wõtta minna
pahhandust tehha, waid tahhaksin enneminne temma
meelt rõmustada, kus ma ial tean ja tunnen.

Dige Summala kartus ja tõssine liggimesse ar-
mastus kelab meid, et meie „omma liggimesse peäle
ei walleta, egga kurje kõnnesid temma peäle ei
tõsta,“ ja aiab meid heldest süddamest „temma
eest kostma, ja keif asjad heaks käändma.“

Mis seie male on pahha tehtud kele pattudega,
keif sedda ei sa ükski mu meile andeks anda, kui
agga Se, kes omma waenlaste wassetunnistusse
pärrast pididi risti surma kannatama ja kes siiski

enne omma hinge heitmist täis hallastust on pal-
lunud: „Issa, anna neile andeks, sest nemmad ei
tea mitte, mis nemmad tevad *).“

Se pühha Jummalal Tal, kelle su sees polle
ei ialgi pettust olnud, se woib ka meie pattud, ja
olleksid need ka ellepunnased, ta woib neid lumme
walgeks tehha, sest se sanna: „teie eest ärra-
antud ja ärrawallatud,“ — sadab neile armo,
kes pattust pöörwad ja meelt parrandawad.

Ja nenda, kui seitsmes käsk hoiab meie liggi-
messe ihhowarra, nenda hoiab kahheksas käsk teise
mehhe hingewarra, ehk temma ausa nimme kog-
godusse ees.

„Aus nimmi on kallim, kui suur rikkus, ja
arm on parram, kui hõbbe ja kuld **).“

Keel on küll pisjoke life, siiski lähhäb ka suur
mets ühbest ainsast tulle säddemest põllema, et
sedda ennam kegi ei sa ärrakustutada!

Kes sedda sanna tühjaks arwab, se möttelgo
ühhe Jüngri peäle, kes kolm aastat on Jesusse
laua äres istunud ja temma leiwast sõnud ning
temma armokõnned kuulnud, ja läks siiski wimalts

*) Lut. 23, 34.

**) Dpp. 22, 1.

tedda ärraandma waenlaste kätte ühhe „suandmis-
fega!“ —

Ka mitmedest woib weel tännapäaw bölda: Ta kannab kihwti kuld kausi sees, et messi on tal suus agga sap on tal süddames; peält poolt illus oun, agga seespidi söja us! —

Möttelgem ka weel selle hea sanna peäle, et on böldud: „Aeg on wait olla, ja aeg on rä-
fida *).“ —

Bissoke laps öppib peagi kõnnelema, agga monni hal Pea ei moista weel mitte õigel aial omma su finni piddada.

Sa kui nüüd Jumala abbiga olleme seie male teise laua nelli käsko kuulnud, siis tulletagem ennese mele, et wies käst hoiab meie ihho ja ello; ja kues meie abbiäsa ja lapsed; ja seitšmes meie rahha ja warra, ning kahheksas käst meie auu ja head nimme.

Sa kui seie male sai kurri teggo ärrakeeldud, siis peame nüüd nende kahhe wimiste käskude sel-
letamiseses öppima, et ka kurri himmo saab är-
rakeeldud, sest — kurjast himmust kaswawad kur-
jad teud wälja nenda kui fibbowitsa jurest tulle-
wad wimalis fibbowitsa okkad! —

*) Rogg. 3, 7.

Nisugguste hirmsatte patto offaste eest hoidko
 meid Selle hea Waim, kes kord libbowitsa fronti
 kandis meie pattude pärrast, agga kes nüüd auus-
 tusse fronti kannab omma Issa parremal polel, ja
 kes iggawesse ello fronti annab armust neile, kes
 on ustawad surmani. Amen.

Mo nimme panne ülles
 so ello kirjasse,
 ning pea ommas sülles
 mo hinge ühtlase
 seäl nendega, kes onnad
 so rifis auuga;
 siis su ning südda wõtwad
 so truust kitada.

XII.

Meil' tulleb abbi Summalast,
 kes ifka wäggew olnud,
 ning peästab häddast wäggewast,
 mis meie peäle tulnud.

Se kurri waenlame
 meid wihtab kurjaste.
 Ta tulleb söddima
 nüüd kawwalussega,
 ei olle temma sarnast.

Armas taewane Issa, anna meile tännapääv
 omma armo ning õnnistust üllewelt, et kui loeme
 ja kuleme sinno wimiste käsjade selletust, woif-
 sine viete süddamesse wotta, et wiimse päwa arro-
 andmissse tund on ka meil keikidel alles ees! —
 Amen.

Summala pühha kirja sanna ning mailma laste
 pahhad mõtlemissed ei lähhä mitte ühte!

Jehowa käefirri tunnistas, et: „innimesse süddame mötklemisshed on furjad temma lapssepölwest *).“

Innimeste jölle meel ütteleb: Se on teada, et monned wead ja wiggadusshed on iggailhhe hinge külges, kes naesest on sündinud, muud kui ühtepuhko fulutamine meie pattudest ning ülleastmistest, — se näitab jubba liig ollewad! —

Kes nenda ütlewad, need tewad ennast wanna aia Kreka rahwa sarnatsfeks, kel se sanna sest ristist olli „jölledusfeks“, ja Juda rahwa arrolisfeks, kel se sanna sest ristilödud Kristusfest olli „pahhandusfeks **).“

Agga neile, kel se sanna on üks ellowäggi pattust pöörmissfeks ja mele parrandamissfeks: neile wöttame tännapäaw omma wimist jutlusse sanna ärarafelletada nende mele walgustusfeks ning nende hinge önnistusfeks.

Se peäle wöttame need kaks wimist käsko kokko:
 Ühheksas käsk: Sinna ei pea mitte himmustama omma liggimesse kodda, ja künnes käsk: Sinna ei pea mitte himmustama omma liggimesse naest, sullast, ümmardajat, weiksed, egga muud, mis temma pärralt on.

*) 1. Mos. 8, 21.

**) 1. Kor. 1, 23.

Olgo siis meie waimo mõtted sel tunnil se peäle pöördud, et tunnistame ülles:

eesiteks: Meie keif olleme süallused Summala ees, ja

teiseks: Meid keifi tahhab Issand Jesus pattust ärrapeästa.

I.

Innimesse himmud käiwad kästud ning keeldud asjade peäle.

Kui kegi nälgas, stis lihbutab se Summalast lodud himmo tedda toito ennesele otsima; ja kui kellegil janno on, siis katsub temma sedda ka kusutada.

Se on siis kästud ning Summalast lodud himmustaminne sögi ning jogi järrele.

Agga liggimesse kooda, naest, sullast woi ümmardajat ennese pole kiskuma: se on keeldud himmustaminne, kenne pärrast Summala wihtatulleb sannakuulmatta laste peäle.

Summala riki ja temma õigust noudma, se on kästud süddame himmustaminne, ja kes nenda teeb, sellele peawad keif mu head anded weel peälegi antud sama.

Se wasto, kes ennast wabbandab, et ta ei sa pühhapäwal kirriko tulla, kas sepärrast, et ta läh-

häv omma põldo watama, woi omma heinamaid katsuma; omma naesega koddo jalgo puhkama, woi omma lastega küllasse minnema, woi mis muud tühja keeldust temma ettetoob: — se on pühapäwa rikkua ristirahwa foggodusjes! —

On Summal algmisses innimest lonud omma pallenäo järrele, siis ei pea ka ükski hing õiget rahho ja rõmo ning õnnistust leidma maial kui agga ükspäinis Selle käest, kes on „se te ja se tööde ja se ello.“

Õõbbe ja kuld on kül ka head asjad sellele, kes neid moistlikkult prugib, ja keiksuggune tarwilinne innimeste kunst ja hea õppetus on kitusse wäärt asjad, siiski — ilma Summala Waimo juhhatamiseta langed tarwilisse kunsti Meister ning targa õppetusse tundja ommeti Pahharetti wõrkude sisse.

Keif keeldud himmustamine tulleb innimesse kurja süddame seest, sest süddame sees on se hallikas, kenneest eestotsa keeb pattowessi wälja, senni kui se jubba wiafs saab, agga pissokessest wiafs saab ka aega möda wolas patto jõggi, mis ommad kohhisewad weewood aiab iggawesse huffatusse merre sisse! —

Sepärrast ütleme: Walwa omma süddame ufse kohtas, ja kui sul tulleb monni wõoras mõtte

ömaia palluma, siis küssi enne: „Kust sa tulled? Kas Summalast woi kurratist? — Sa kuhho ja tahhad mind sata, kas taewariki woi pörgohauda?“ —

Silmad ja kõrwad on kaks ust, kust peagi monni pahha mõtte woiß süddame sisse tungida, kui neid kaks ust hõlega ei sa hoitud! —

Kes teise mehhe kooda ennesele himmustab, se ei lähhä mitte warfi kirwe ning kangiga sedda teise mehhe honet oue peält ärralõhkuma ja palka ning kiwra omma ennese oue peäle weddama, sest nisugguse kurjateo wasto seisab kange käst ning raske nuhtlus; — agga kes libbeda telega ning kawwala melega moistab üllekohhut õigusseks pöördä ja musta walgeks tehha, — selle mehhele juhhatä Satan ka teed kätte, kuidä wisi temma „liggimesse kooda, naest, sullast woi ümmardajat, weiksid woi muud asja ennese kätte woiß sada,“ et tedda selle eest kohtolaua ette ei kutsuta, egga wangi hõnessä ei heideta.

Kaks kaewo on, kust seest innimessest woiwad omma janno kustutada, teine kästud agga teine keeldud. Kästud kaewul on nimmi: Summala armastus, ja sel kaewul on selge ja puhhas wessi.

Agga keeldud kaewul on nimmi: Mailmä armastus, ja sel kaewul on muddane ja soppane wessi. — Sepärrast wata enne hästi ette, kumma

kaewo seest ja omma iggapäwast jogiwet ennesele wöttad wäljatösta! —

Kurjast himmust täieste lahti sada ei woi üks nõdder innimenne siin Ma peäl kül mitte, sest siis olleks temma jubba pühha inglitte sarnatseks sanud.

Agga kurja himmude wasto allati ja iggapäaw jälle ueste sõddima, se on iggaihhe ristitud hinge kōhhus, jenni kui temmal ellaw õhk käib alles juust wälja selle päwani, kui se seisma jääb, ja surred m a t t a hing lahkeb surelikko ihho seest, et ihho lähhäb mulda, agga waim lähhäb taewasse, jenna, kuhho Issand on ette läinud omma rahwale ellohoned walmistama.

2.

Kui nüüd wäggen Jehowa Summal wöttaks, — ei mitte armo waid õigusse järrele — meiega arro piddada, siis on teada, et mitte üks ainus hing ei saaks pääseda selle kange kōhtomoistmisse alt, sest meie keik olleme süallused Summala ees.

Agga iggawenne tänno olgo Issandal, sest meid keiki tahhab Temma pattust ärrapeästa.

Sedda rasket nuhtlust, mis innimeste lapsed olleksid piddand kandma, sedda on Summala Poeg ennese peäle wõtnud, ja sega kui tõsine

wahhemees ommad usklikkud hinged ärraleppitanud omma ennese ning meie keikide Issaga, kes on taewas.

Kui siis taewane Issa ni suurt armastust on ülesnäitnud, „et temma omma ainosündinud Poega on annud patto ohwriks mailma pattude eest, et keik, kes temma sisse uskwad, ei pea mitte hukka sama, waid et iggawenne ello neil peab ollema:“ siis on jo muidogi teada, et se pulmarie, misga temma rahwas peab waimolikko armolauale tulles, ei pea mitte ollema üks siit ja seält ning tükkati paigatud ja lappitud riehily, — waid et Issand nouab täit mele parrandamist ja tõsist waimo uendamist.

Kes arwab ja ütleb ommas jõlledusses: Kui ma agga wäljaspidi auwaste ellan rahwa ees, et tegi ei tohhi mulle kas jodiko woi warga, ehk ka abbiello rikkuja nimme anda, olgo siis süddame seestpididised himmustamised, kuidas nad on: — kes nenda arwab ja ütleb, se on koggoniste sõgge ja pimme iggawesse ello tundmisse polest.

Temma on otsego furnokirst, mis wäljaspidi on kül lisse kronidega ehhitud, agga kelle sees on haijew furnokehha mäddanemisse jauks ja usside roaks.

Temma on otsego hone, mis wäljalt poolt paistab rahwa filmi sisse, nago peaks se monni

Summala pallumisje kooda ollema, agga mis tõe polest on rööwlitte auf ja kurradi tenistusje paik.

Kaks wimist käsko keelwad, et meie ei pea ka mitte ennestele himmustama, mis Summal on armust annud meie liggimessele, waid et iggailks peab sellega rahhul ollema, kui temmal agga peawarjo ja ihhotoito on: sest, kes püüdwad rikkaks sada, neid kiskub kurri waim omma loõga otsas ka wimaks senna kohhta käima, kust polle enam taggast tullemist ei ial egga ilmasgi! —

Kes siis praego wallo tunneb sest, et temma ni kaua aega on ilma Jesusseta ellanud, se tulgo Selle jure, kes kord hüdis täis armo ja hallastust pattust pöörjatte pattuste wasto: „Tulge minno jure keif, kes waewatud ja koormatud ollete, ja minna tahhan teile hingamist sata *),“ et ka teist woiks böldud sada: „Wannad asjad on möda läinud, wata, keif on ueks sanud **).“

Siis saab korraga se pahha wahhesein mahhastud, mis patto tenistus olli selle innimesse hinging selle hinging Peästja wahhele üllesteinud, nenda, et ei sanud pühha Urst tulla pahha haige jure,

*) Matt. 11, 28.

**) 2. Kor. 5, 17.

egga waene maewatud hing omma iggawesse abbi-
mehhe jure, temma käest wõtma armo ülle armo.

Et kül pühha wihhaga Summal on ähwarda-
nud, „wannematte pattud nuhhelda weel laste kätte,
kes tedda wihkawad:“ siis on temma agga ka sedda
kallist tootust senna jure pannud, et temma omma
armastajattele tahhab anda ello ja õnjust ig-
gaweste.

Wata siis, hing, kuidas Issand on sinno ennese
wallitsemisse alla pannud, kas tahhad ennesele wõtta
needmist woi õnnistust, hirmo woi armo, surma
woi ello.

Judas teggi melega patto, et ta Õnnisteg-
giat ärraandis waenlastele ärrasurmata.

Petrus teggi nõdrusse patto, kui ta kar-
tusse pärrast ärrasalgas, ennast Jeesusse Süngre
ollewad.

Mende mollematte Süngritte wahhel on ommeti
suur wahhe, ja sepärrast on ka teine läinud igga-
wesse wallo kohta, agga teine õnsalikko römo paika.

Wialikko surma eest ei peäse kül ükski hing,
sest mis mullast on woetud, se peab ka jälle pör-
muks sama; agga iggawesse surma eest woib igga
hing peäseada, kui temma tulleb selle wäggewa surma
Ärrawoitja jure armo palluma, kelle nimmi on
Kristus iggaweste fidetud.

Nenda on siis käft ning käftso selletus, mis seie male olleme siit ramatust luggenud omma silmadega ja kuulnud omma kõrwadega, — se on meile juhatajaks olnud Kristusse jure, et meie usso läbbi Temma sisse piddime õigeks sama.

Sepärrast kida, minno hing, Tedda, kes on ka sinno heaks lastnud ello ramatusse kirja panna, sinno rõmustamiseks needfinnatsed trööstimisje sannad: „Kül mäed likuvad ärra, ja mäekingud kõikuvad; agga minno heldus ei pea mitte sinnust likuma, egga mo rahho seädus kõikuma, ütleb Jehowa, so hallastaja *).“

Needfinnatsed armo sannad on üllespantud arra waimo kinnitusseks, agga ei mitte julge hinge pilkamisjeks, et se wahhest ütleks: Ma teen ifka peäle omma ennese himmude järrele, egga helde taewane Issa ei wötta sellesinnatse ürrikesse mailma ello pattude pärrast iggaweste nuhhelda, kes temma kümme käsko on rikkunud. —

Kes nenda ülleanneto wiisil kui kangekaelne ning wastopanneja käsko rikkuja pühha kirja awwalikkud tõe tunnistussed tahhaks walleks aiada, se kuulgo, mis Ebrea ramatus on üllespantud, et: „hirmus on, ellawa Summala kätte langeda **)!“

*) Jes. 54, 10.

**) Ebr. 10, 31.

Temma möttelgo keifide nende farristuste peäle, mis wanna ning ue seädusse ramatus meie mele tulletawad, et Jehowa Summal ei anna ennast mitte pilkada, waid et temma tasub iggauhhele sedda möda, kui se ennesele on sedda ärrateninud omma teggudega siin ihho ellus: kes waimo peäle on külwanud, neile iggawest õnsust, agga kes omma lihha peäle on külwanud, neile iggawest hukkatust! —

Ja kui legi küsijks: Mis suggused nuhtlused saab siis pühhas kirjas nimmetud? siis wastame se peäle:

Weuppotus, kennest ükspäinis kahheksa hinge peäsid, Noa omma suggu seltsiga.

Sodoma ja Romorra liina ärrahukkaminne tullega, kennest agga kolm hinge on omma elloga peäsenud.

Peäle weel Wara o ärrauppuminne keige omma sõawäega kõrkjatte merre pohja.

Wastopanneja Israeli meeste langeminne kõrbes.

Israeli ja Suda suggu wangiwiminne, ning wiimselt, kui patto moõt olli diete täis sanud: Serusalemma liina ärrahawitamine.

Ufsmatta rahwale on kül need sannad üllepantud hirmotusselks: „Minna se Issand, sinno Summal, ollen üks wägga wihhane Summal, kes

wannematte pattud nuhtleb laste kätte, kolmandamast ja neljandamast põlvest sadif, kes mind wihkawad!"

Agga usklikkude hingede kofta jääb se sanna iggaweste seisma nende römustusjeks: „Neile, kes mind armastawad, ja minno käsjud peawad, teen minna head tuhhandest põlwest sadif.“ Amen.

Keif meie nou on tühhine,
ei moõdu meie wäggi:

Se woib meid aita diete,
kes pattust lahti teggi;

Kes se on? küsfid ja,

Suur Jesus, kostan ma,

se Issand surest wäest,

se Jummal, kelle käest

keif woinus meile tulleb.

12.50

12.50
4/187

Jaan Kain.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

1 0100 00104268 4